

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 7 Брой 42. Април 2005 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров. Технически редактор: Новица Божилов.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Печата: Графическо предприятие “Мишич”, Ниш, Земунска 18 тел. 018/715 691.

Да си сърбин когато те сърби, и българин когато те боли!

Откриването на бюст-паметника

на Левски в Босилеград на 4 март 2005г. е безспорно най-голямото културно събитие в Западните покрайнини след откриването на КИЦ “Цариброд”. Освен културните измерения чието значение тепърва ще се оценява, в самата реализация на проекта се показаха още няколко важни неща. Ето някои от тях.

Първо, независимо от национализма на сръбската държавна политика, тя е готова да толерира умерените национални прояви на малцинствата. Което се видя от вялото сръбско присъствие при откриването на паметника. И още, независимо от партийната си обвързаност с ДСС, Владимир Захариев е склон леко да маневрира в полза на националните интереси на малцинството въпреки скромните си правомощия. Антибългаризмът, който беше основен лозунг в реториката на босилеградските социалистически кметове в близкото минало, като че ли леко се изтегля в полза на призивите за добросъседство и европейска интеграция.

Второ, оказа се че България е готова да подкрепи всяка една инициатива утвърждаваща националната самобитност на българите в Босилеград, стига тя да е достатъчно сериозна и да има хора на които може да разчита.

Няма съмнение, че България също така би подкрепила и евентуалните ни опити за възстановяване на българския език в училищата както и стремежите ни за икономическо възстановяване на района, ако ние бяхме наясно със себе си какво точно искаме и ако имахме ясна визия как да го направим. И да имаме мъжественост и постоянство в отстояване на интересите ни. Опитът на КИЦ-а в този

смисъл е показателен – под натиска на обществото, властта е склонна да отстъпи и даже да помогне да се реализират идеите.

Трето, на самото откриване се показва разместване на пластове – ония които проглушиха света с българщината си, даже не дойдоха на откриването на паметника, но затова пък дойдоха други които вероятно са еволюирали в мисленето. Въпреки внушителното присъствие на полицаи и цивилни агенти.

Националният съвет на българите, сегашното (нелегално) ръководство на ДСБЮ и Матицата на българите в Сърбия, предпочетоха да пазят дистанция от съвместният проект на КИЦ-а в Босилеград и общината. Или повдигането на бюста им се струва прекалено екстремна работа, или не могат да надмогнат себе си и личните си фрустрации от действията на КИЦ-а и критичните становища на “Бюлетина”. Това си техен проблем – никой не е надминал ръста си пък и сърцето не му е станало по-голямо отколкото е.

Така че откриването на бюст-паметника на Левски в Босилеград покрай всичко друго беше и проверка на всички които се занимават с проблемите на малцинството – кой къде се намира и на кого може да се разчита.

Едно обаче е сигурно. Така както беше построен бюст-паметника на Левски в Босилеград, по същия начин могат да бъдат решавани и останалите проблеми свързани с опазване на националната идентичност на малцинството и неговото икономическо развитие. Много от нещата зависят от нас и ние трябва да ги поемем в ръцете си.

Убеден съм, че въпроса с

образованието на български език

може да бъде решен по почти същия начин: с медийна подготовка, обществен натиск и подкрепа на България. Но не може да се разчита, че същите ония които създадоха този проблем, сега могат да го решат. Дори и учебниците да бъдат преведени на български език, дори и учителите да бъдат оспособени за преподаване на български, при сегашното пасивно поведение на българските организации, сръбските просветни власти ще ни изиграят като нищо. В сръбският парламент вече се шушука за промени в Закона за образованието с които отново да се прокара някакъв нов модел за двуезично образование с които малцинственият език да се увеличи само с два часа.

През това време в Босилеград отчаяни сърбомани събират подписка децата им да учат на сръбски език! А някои от тях даже имат българско гражданство! Време е България да помисли за възможността да го отнеме на някои от тях. Защото е абсурдно някой хем да печели пари на Запад с българския си паспорт, хем децата му да следват безплатно на българските университети, хем да кара луксозни коли с български табели, хем да провежда антибългарска политика в Босилеград! Няма място за двоен морал – да си сърбин когато те сърби и да си българин когато те боли!

Социалното положение,

здравеопазването и проблемите с питейната вода в Босилеград водят да нарастване на напрежението. Сдружението “Нашинец” на д-р Драган Андонов използвайки ТВ “Кодал” се опита в типичен булдозер стил, да създаде критична маса за промени и да застраши управлението на Владимир Захариев. Опитва му завърши с пълен провал – на митинга който бе насрочил за 1 април се събраха общо четирима души! Все пак, да маркираш проблемите и да предложиш алтернатива за тяхното решаване са две различни неща. Колкото и да са политически неграмотни и изплашени хората все пак различават сериозните неща от шарлатанията.

Преувеличенията в българските организации продължават.

В Димитровград Националният съвет, нелегалното ръководство на ДСБЮ и КИЦ “Цариброд” се групират на една страна. В Босилеград Националният съвет, Матицата на българите и кореспондента на “Братство” са се събрали в един и същ офис. Тяхната обединителна платформа са парите на Сръбското правителство, а резултатите от дейността им се оглеждат в липсата на каквито и да е резултати в образованието, икономиката, човешките права и главно – в липсата на каквато и да е стратегия.

От друга страна, Владимир Захариев се опитва да създава контакти и да иска помощ от България. Коего е добре, но не е достатъчно стратегически обмислено с цел да се създават предпоставки за нормално икономическо сътрудничество и излизане на българските пазари което единствено може

да спаси Босилеград от пълно обезлюдване. Вместо да хленчи за помощ и да събира еднократни помощи из България, общинското ръководство трябва да насочи усилията си за създаване на стратегически предпоставки за нормално функциониране на стопанството. Което няма да стане с коленичене пред сръбските партийни шефове а с достойно отстояване на интересите на малцинството пред тях.

От друга страна, въпреки безспорните постижения на КИЦ-а, войната срещу него не е спряла. Научаваме, че срещу нас предстоят нови атаки. И ги очакваме спокойно и хладнокръвно.

Иван Николов

Ангел Марин – вицепрезидент на Република България

Днес участваме в едно добро свято дело – откриването на паметника на Васил Левски в Босилеград. Искам да благодаря на всички от Сърбия и Черна гора, от България, представители на властта, културни и обществени организации, на политици и държавници от двете страни, за изграждането на този паметник. Най-много благодаря на вас, босилеградчани, които имахте тази инициатива, проявихте воля и упоритост да реализирате вашето намерение, тук, да се възвисява най-големия българин в нашата история.

Искам да изразя моето специално уважение към властите на СЧГ за съгласието и приноса им за да може този паметник да стои днес пред нас и ние да го открием след малко. Удовлетворен съм от това, че по поколенията и в Сърбия и в България е предавано като памет спомена за съвместната национално-освободителна война, включително и за това, че Васил Левски е един от тези българи които е ратувал не само за свободата на българите, но и за свободата на съседните народи и за всички народи по земята.

За това драги приятели, на много места има паметници на Апостола на свободата, но като че ли е най-естествено да има в България и в съседните страни. Ние си спомняме, че Васил Левски е дал принос за освобождение и независимост и на България и на Сърбия. Той е участвал и в двете български легии 1862 и 1868 година в Белград. Той винаги е бил готов да участва в борбите на съседните народи за свобода.

Васил Левски беше нужен на България и българска майка го роди и той извърши своето дело. Васил Левски беше нужен на своето време. Васил Левски ни е нужен и днес. Васил Левски ще ни е нужен за веки веков, защото ние винаги ще търсим в него упование и надежда. Упование и надежда в него търсят всички българи независимо от това дали живеят в България или извън пределите на България, в съседните на България страни или в най-отдалечените кътчета на света.

Левски е упование и надежда на всички граждани на Република България независимо от техния етнически произход. Искам да кажа с най-голямо удоволствие и радост – паметници издигат и дават средства за издигане на паметници на Левски граждани на България които са от турски произход. Има села в България, където живеят само етнически турци и в центъра на селото си издигат паметник не на друг, а на Васил Левски. Васил Левски е упование и надежда на всички хора в света независимо от кой народ са, от каква религия, защото идеалите за които той се е борил са свети и днес. Това са идеалите за равноправие, свобода и независимост. Ние и днес споделяме убежденията на Васил Левски като демократ. Неговото дело е, че всички трябва да бъдат равноправни и равни пред закона. Ние и днес споделяме разбирането на Левски, че ние българите в България трябва да живеем в добросъседство и приятелство и във взаимна помощ със съседите си.

Той е бил решително против борбата на религиозна и политическа основа. Васил Левски е не само благ мехлем за болната и жадна душа на българина за свобода. Васил Левски е личността която обединява хората от един народ и народите от различни държави. И аз специално пред вас, драги босилеградчани, много държа, паметникът на Левски тук във вашият град да ви припомня, че вие трябва да работите и да изпълнявате вашата мисия за мост и връзка между братските съседни народи на България и на СЧГ. Паметта на Левски заслужава това. И вие сте отговорни пред неговата памет и пред историята да изпълните тази мисия. Васил Левски е пример за всички нас, не само на нас българите но и на всички народи как трябва да се служи на род и родина, но не за да се търси своя личен интерес, а интереса на народа си. Негови са думите, че той посвещава себе си на народа

докато е жив. И бих искал да пожелаая на всички участници, държавници, политици, обществени дейци, лидери на организации в това число на българските общности в различни страни, включително и в СЧГ, да не правят бизнес от етническите взаимоотношения, а да работят за каузата на общността, всеотдайно, така както правеше Васил Левски.

Драги приятели, съвсем неотдавна през септември миналата година имах щастие да открия паметник на Левски в Солун, Гърция. Съдбата предодреди още веднъж да изпитам щастieto и да участвам в откриването на паметника на Левски в Босилеград на територията на СЧГ. Какво похубаво от това, Васил Левски, макар и да не е сред живите, да ни бъде пример как трябва да живеем заедно, как трябва да се учим от него. Ние в България се отнасяме към Левски като към светец и аз съм сигурен, че всеки народ който разбира и чувства неговите идеали и неговото дело ще се отнася така към него.

Драги приятели, нека да си пожелаем да носим винаги в сърцето, в душата си и в ума си паметта на Васил Левски.

Вечна му памет на апостола на свободата, Васил Левски!

Драголюб Койчич – народен депутат от Скубщината на Сърбия

Аз вярвам в Бога и това хубаво слънце днес не е случайно – да огреем една нова точка на географската карта на сръбско-българската любов. Не е трудно да се говори за Васил Левски. Трябва само да оставим сърцето да говори. България и малкото място Карлово трябва да бъдат горди за това, че са изнедрили такъв син, а Сърбия е горда, че той в нея е разпознал своя съюзник и своето убежище в продължение на пет години докато подготвяше своята революционна дейност. За Васил Левски за разлика от много други хора, дори и неговите неприятели не можаха да кажат нито една лоша дума. Той обедини в себе си две християнски ценности – да бъде добър като гълъб и да бъде решителен и смел като лъв. Той е имал една голяма добродетел – бил е последователен до края и затова е един от редките хора които са получили най-големите отличия още приживе. Това е отличието което му дава народа на България когато награждава неговата смелост, неговата вяра и неговата последователност назовавайки го Апостол.

Днес е прекрасно, че можем с пълна отговорност да кажем, че всички пътепоказатели които той ни е оставил са и точни и верни и че днес се намираме на неговия път. И националното самоосвобождение и високите християнски стойности и високият човешки морал и онова което е най-интересно от всичко – европейското бъдеще на нашите народи. Нека България чрез своя паметник и чрез всички други паметници на Васил Левски помни своя велик син, а Сърбия своя велик брат – Васил Левски.

Нека му е вечна памет и нека седи от дясната страна на Господ Исус Христос!

Технически университет – София Педагогически колеж “Св. Иван Рилски” – Дупница

Поздравителен адрес

Всеки народ има своите герои, светци и мъченици. За нашия народ Васил Левски е всичко това – икона, причастие, памет. Едно тефтерче е неговият завет за безкористно служение на делото, захвърленото расо – общение с Бога, едно бесило славно – камбана на нашата съвест. Малко са народите, които могат не да родят, а да сътворят Левски. Но само Васил Левски може да създаде народ, защото “ние сме във времето и времето е в нас”. Всяко азбукарче в Българско знае кой е Левски, всяка църква – кой е дякона Игнатий, всяко градче, селце или паланка, мерят крачката си с неговата и все не я достигат. Този, който тачи името му, брани своята памет, милее за своя род. Защото България е навсякъде, където Васил Левски не е минало, бъдеще спастрено в мечтите ни, че сме и ще бъдем вовеки.

Директор: (Доц. д-р В. Панов)

Гости на откриването на паметника

- Вицепрезидент на Република България – Ангел Марин
- Парламентарна делегация на 39 Народно събрание – г-жа Ваня Цветкова и г-н Иво Атанасов

- Народен посланик от Скубщината на Република Сърбия г-н Драголюб Койчич
- Представители на Министерството на културата на Република Сърбия
- Министерство на външните работи на Република България – Отдел Европа - 1 г-н Христо Георгиев
- Посолство на Република България в Белград – посланик Яни Милчаков, г-н Николай Караколев и г-н Стоян Станкулов
- Държавна агенция за българите в чужбина – г-н Йордан Колев
- Столична община София – г-жа Петя Йотова
- Столична община Средец – кмет Иван Сотиров и зам. кмет Марин Жабински
- Община Перник – председател на Общински съвет г-н Добрин Митев и зам. кмет Милан Миланов
- Община Дупница – кмет Първан Дангов и зам. кмет Маргарита Панева
- Община Кюстендил – председател на Общински съвет г-н Кирил Алексов и Анита Стефанова секретар на кмета
- Представители на община Драгоман
- Представители на Национално движение Симеон Втори
- Педагогически колеж Св. Иван Рилски от Дупница – г-жа Лозка Ванчева
- Заместник кмет на община Карлово
- Представители и ученици от основно училище “Васил Левски” от Дулово
- Представители на Национална спортна академия “Васил Левски”
- Представители на община Благоевград
- Представители на Съюза на випусниците на запасните военни офицери – о.з генерал Петър Илиев
- Представители на Общобългарски комитет и Фондация Васил Левски
- Представители на Обществено движение “Западни покрайнини”
- Софийска адвокатска колегия – г-жа Наталия Ценова
- Регионален исторически музей “Йордан Иванов” – Кюстендил
- Представители на музея – Дупница
- Представители на фирма Адрес недвижими имоти – г-н Калоян Богданов
- ВМРО – г-н Красимир Каракачанов
- ВМРО “Тодор Александров” – г-н Валери Ненов, Кюстендил
- ВМРО – Дупница
- Национален фенклуб “Левски” – Златин Тепсиев
- Представители на фенклуб “Левски” Разград – Стоян Манчев
- Представители на фенклуб “Левски” Шумен

Откриването бе отразено от: БНТ, БТВ, НТ и БНР, Кабелни телевизии ТВ СКАТ, ТВ “Рила”, ТВ “Колор”, ТВ “Кодал”, вестници “24 часа”, “Труд”, местни медии “радио Босилеград”, “Братство” и други.

На пресконференцията която се проведе в КиЦ-а вицепрезидента на Република България Ангел Марин, отговаряйки на журналистически въпроси свързани с предстоящото членство на България в Европейския съюз, недвусмислено каза, че от 2007г. могат да се очакват усложнения в контактите на българското население край границата с България, поради визовия режим който трябва да се спазва. Същевременно, той обеща че в рамките на възможното България ще направи всичко възможно този режим да бъде облекчен.

На въпроса за забавяне на процедурата за българско гражданство Ангел Марин каза че в Съвета за българско гражданство няма никакви предпочитания срещу никого и че всички документи се разглеждат по определена процедура и се решават според закона. Той посъветва гражданите да не дават документите на посредници, да си ги поднасят лично и да чакат реда си.

Иван Николов, 04. 03. 2005г.

Уважаеми вицепрезидент,
Уважаеми съграждани,
Скъпи гости,

132 години от смъртта си, образа на Апостола на свободата, Васил Левски, е сред нас. Днешния ден е доказателство, че и най-невероятните мечти могат да се сбъднат стига човек да вярва и упорито да работи за тяхното осъществяване, следвайки зова на времето. Или както самият Левски е казал: “Времето е в нас, и ние сме във времето – то нас обръща и ние него обръщаме”.

Овековечавайки светлия образ и гения на Левски в Босилеград, ние издигаме образа на идеалния българин с който да се гордеем, от който да се учим и който непрекъснато трябва да подражаваме. Левски трябва да бъде опора за всички нас, но и предупреждение за всички предатели.

От днес Босилеград е по-богат и по-красив. От днес Сърбия е по-демократична и по-толерантна към своите лоялни граждани от български произход. От днес България е по-съпричастна към своите сънародници зад граница. От днес ние имаме повече национално самочувствие и вяра в себе си, че можем да постигнем това което искаме. Днес, всички ние направихме една малка крачка към Европа и демокрацията. И ние, българите от Босилеград трябва да докажем, че сме достойни и дораснали за предизвикателствата на съвременния свят.

Издигайки паметник на Левски в Босилеград, ние издигаме паметник на вечния човешки стремеж към свобода, демокрация и равенство на хората без оглед на национална и религиозна принадлежност. Това не е само паметник на идеалния българин, а паметник на универсалните човешки ценности чието възприемане и уважаване е първото и основно условие да станем част от съвременния свят.

С издигането на паметника на Левски в Босилеград, Културно-информационния център в Босилеград и община Босилеград на дело доказаха готовността си да работят за опазване и развиване на националната и културна идентичност на българите в Босилеград.

Чест прави на кмета на Босилеград Владимир Захариев и на Общинския съвет в Босилеград че разрешиха и помогнаха повдигането на този паметник и аз от името на Културния център искрено им благодаря.

Поднасям изрази на искрена благодарност за приноса на Общобългарски комитет и Фондация “Васил Левски”, и специално на д-р Стоян Джавезов, на всички спомоществатели и приятели които помогнаха повдигането на този бюст и на всички гости от България и Сърбия и всички босилеградчани които уважиха това велико събитие.

Владимир Захариев – кмет на Босилеград

Днешният ден е исторически за Босилеград. Днес се полагат нови основи в отношенията между Сърбия и България. Аз се гордея, че най-големия българин, революционер и борец срещу турското иго от днес ще бъде винаги с нас. Надявам се, че днешният ден ще допринесе за обогатяването на отношенията между СЧГ и България. Същевременно се надявам, че като братя ще заживеем и в обединена Европа.

Д-р ф. н. Стоян Джавезов председател на Фондация “Васил Левски” и главен секретар на Общобългарския комитет

Слово по повод откриването

на бюст-паметника на Васил Левски в Босилеград на 04. 03. 2005г.

Уважаеми Господин Вицепрезидент,

**Уважаеми Господин кмете,
Ваши превъзходителства,
Драги гости от България,
Братя и сестри от Босилеград,**

Вчера българския народ отбеляза 127 годишнина от Освобождението на България от турско робство. Две седмици преди 3 март Отечеството ни се поклони пред своя героичен син Васил Левски, по повод 132 години от неговата гибел. И ето ни след тези две знаменателни събития, събрани пред най-новия бюст-паметник на Апостола на свободата в Босилеград.

Дошли сме в един край, където населението по своя етнически произход е българско. Обществеността в България от 1919 година насам, винаги се е вълнувала и е била съпричастна към това население, което живее на територията на държавната общност Сърбия и Черна гора

Откоleshна мечта на българското население от района е да има паметник на онази личност, която се вписва в борбите на Балканските народи, в т.ч. на българския и сръбския за освобождението от турско робство. През последните 15 години хората от Културно-информационния център "Цариброд", клон Босилеград работеха неуморно и постоянно за да се осъществи идеята за съграждане паметник на Васил Левски. Благодарни сме и на Общинската скупщина на Босилеград и лично на кмета Владимир Захариев, които с решението си от 12 декември 2004г. узакониха това откоleshно желание на населението на Босилеград.

В своята революционна дейност Васил Левски лично не успя да посети селищата от този край, но изградените революционни комитети в Кюстендил, Крива Паланка и Пирот дадоха възможност революционните идеи на Апостола да достигнат и до селищата от вашия район.

Васил Левски е национален герой, но с идеите си за човешки права и демократични права, в борбата си срещу тиранията на османската власт, далеч надхвърля националните му рамки и го превръща в борец от европейски и световен мащаб. С идеите си за равенство на етносите в отделните държави, той и днес е актуален, когато трябва да се решават религиозните и етнически проблеми в Европа и по-специално на Балканите. Васил Левски в революционното си дело прави всичко възможно не само на българския а и на останалите балкански народи да бъдат готови за отхвърляне тиранията на завоевателя, за превръщането на Балканите в свободна зона на народи, отхвърлили ярема на робството.

Днес повече от 168 години от неговото рождение и 132 години от гибелта му в новата история на България няма по-достойна личност от него и по-безспорна политическа кауза от неговата. Още преди Освобождението той начерта възстановяването на българската държавност, заложи в темелите ѝ дълбоките демократични принципи на нова България. Левски никога досега не е преставал да бъде мярка за човешкото съвършенство и неизменен пример за подражание на общественния живот на нацията. Вече няколко поколения българи, пръснати по целия свят, продължават да се вдъхновяват от неговия чист патриотизъм, от широко демократичния характер на неговите политически възгледи, от безкористието и всеотдайността при служене на националната кауза.

За да се реализира този проект, Фондация "Васил Левски" обяви национална кампания за набиране на средства и за обществена и морална подкрепа на това патриотично дело. Над 50 институции, фирми, от които 37 граждани лично се включиха в дарителската кампания. Изразяваме нашата дълбока благодарност на БНТ и лично на Горан Благоев, за популяризирането на идеята чрез видеоклипа, който през този месец беше излъчван. Благодарни сме и на българското национално радио, което също направи достойно идеята за проекта сред българската общественост, а чрез предаванията на радио "България" и сред българските общности в чужбина.

Искам публично да благодарим на редица общини и стопански институции, които се включиха със средства, като: Община Перник, която първа откликна и предостави средства за паметника; Столичната община, ТЕЦ Марица Изток 2 ЕАД, АЕЦ – Козлодуй, Мини Марица Изток, Софийската адвокатска колегия, Видима АД – Севлиево, Глобъл биомет – София, Булгартабак, Фирма Ла Рош, Фирма Градус, Адрес недвижими имоти и др. Очакваме, че публично заявеното желание на община Козлодуй и Дупница също ще се реализира и те ще станат съпричастни и имената им ще бъдат вписани в книгата на дарителите. Изпитваме истинско удовлетворение от даренията на учениците от средните училища "Васил Левски" и "Христо Проданов" от Карлово и Общинския комитет "Васил Левски" от родния град на Апостола и на членовете на Общинския съвет на града, на Общинския комитет "Васил Левски" в град Троян и особено на членовете на Националния Фен клуб

“Левски” от София и Разград. Признателни сме на Комитета на випуските на Народното училище “Васил Левски”, които както и миналата година за паметника в Солун и сега се включиха според своите възможности в кампанията. Благодарни сме на г-н Ахмед Колиджи – председател на сдружението с нестопанска цел “Нова надежда”, който участва с лична вноска. Благодарим също на граждани от различни градове на България, които въпреки ограничените си средства дадоха своята лепта за изграждането на бюст-паметника на Васил Левски. Особена благодарност изразяваме на служителите на Българското посолство в Белград, които събраха средства за кампанията и ни оказаха активно съдействие по организацията и транспортирането на паметника до Босилеград. Обръщаме се с благодарност към ръководството на Фирма “Шенкер – България” и лично към Минко Василевски – управител и Васил Атанасов, които за пореден път изпълниха патриотичния си дълг по спедицията на паметника от България – София до Босилеград. Изказвам благодарност на архитекта на проекта Атанас Атанасов, на изпълнителя фирма “Виваруж” чрез г-н Веселин Ружеков, който в изключително кратки срокове, въпреки необезпечените средства започна подготовката за материалите за паметника и прие идеята като отговорен патриотичен дълг. Бюста е дело на известната българска скулпторка Росица Мишева, която предостави оригинала на Фондация “Васил Левски”. За съжаление, същата е вече покойник. Изразявам от името на Общобългарския комитет и Фондация “Васил Левски” нашата признателност към партньорите ни от Босилеград, Община – Босилеград и специално кмета Владимир Захариев и Културно-информационния център “Цариброд”, клон Босилеград и лично към неговия председател Иван Николов, които със своята последователност и настойчивост създадоха необходимите предпоставки за реализацията на проекта. Застанали пред образа на Апостола нека не забравяме неговите завети и послания, за “да бъдем равни с другите европейски народи, зависи от нашите собствени задружни сили”. Сега, когато сме на прага на членството в Европейския съюз, когато разширяването на европейското семейство ще продължава, нека и тук образа на Апостола бъде повече от будилник и памет, защото е самото време в нас и повелята е и “Ние да бъдем във времето”
Да ни е честит бюст-паметника на Васил Левски в Босилеград.

Интервю с Иван Николов пред радио Босилеград в навечерието на откриването на бюст-паметника на Левски в Босилеград

Левски – образ към който трябва да се стремим

Иван Николов, поет писател и общественик, председател на Културно-информационния център “Цариброд” в Босилеград, главен и отговорен редактор на списанието “Бюлетин”.

-Г-н Николов, на 04. март, в петък, вие като представител на КИЦ-а заедно с кмета Владимир Захариев и високи държавни представители на Сърбия и Черна Гора и България ще откриете бюст-паметник на Васил Левски в центъра на Босилеград. Това е първият национален паметник който се открива сред българското малцинство в Сърбия и Черна гора, и първият национален паметник в нашата община. По стечение на редица исторически и политически обстоятелства досега не само не беше възможно да се повдигне бюст-паметник на Левски, но мнозина от нас даже не успяха да научат нищо за името и делото на Левски. Именно затова най-напред искам да ви задам един колкото неуместен и абсурден, толкова и необходим за повечето наши слушатели въпрос: Кой е всъщност Васил Левски?

-Без съмнение Васил Иванов Кунчев (Васил Левски) е една от най-величествените фигури не само в българското национално движение през Възраждането, а и в цялата българска история. Името му е обгърнато от всенародна почит, делата и личността му са на границата на митологизирането. Цяла България и всеки един българин се гордее с Левски. Няма друга нация която да е свързана с такава фатална любов към един образ. А иначе е изживял един кратък, напрегнат и бурен живот. Роден е през 1837г в Карлово, в семейството на Иван Кунчев, майстор бояджия и гайтанджия. На 14 години

остава без баща. Отглежда го вуйчо му. Учи в Карлово и Стара Загора. През 1858 приема монашески сан под името Игнатий и през 1861г. става дякон. Има желание да продължи образованието си в Русия, но вуйчо му не си удържа обещанието. На 3 март 1862г. напуска Карлово и заминава за Белград където се записва в Първата българска легия. Прякора Левски получава в Белград заради силата и храбростта си, след един голям (лъвски) скок. Както е известно, там е ранен, след това Първата българска легия по нареждане на сръбското правителство се разпуска и Левски се връща в България.

Известно време е учител в Карлово и в Добруджа. Свързва се с Раковски и през 1867 участва като знаменосец в четата на Панайот Хитов. Отново се включва във формиращата се по това време в Белград Втора българска легия. След нейното разтуряне се прехвърля в Букурещ.

От тогава Левски работи за преориентация на българското освободително движение за освобождение със собствени сили. Дотогава всички мечтаят за освобождение но се разчита на помощта на Русия или Сърбия. Левски вече има достатъчно опит за да осъзнае, че българския народ трябва да разчита само на себе си.

В Букурещ тези идеи срещат подкрепата на “Българското общество” и с негова помощ Левски предприема първата си обиколка из България (края на 1868 до началото на 1869). През 1869 отново тръгва през българските земи и създава първите български революционни комитети. Завръща се отново в Букурещ и близо една година се опитва да убеди българската емиграция в Букурещ, че е необходимо ръководния център на освободителното движение да се премести вътре в България и да започне усилена подготовка за общонародно въстание.

В края на 1869 година заедно с Любен Каравелов участва в изграждането на Българския революционен комитет (БРЦК).

Разочарован от безуспешните и безкрайни спорове на ръководителите на емиграцията, през май 1870г. Левски преминава в България и в продължение на две години обикаля страната и създава мрежа от революционни комитети. Комитетът в Ловеч е обявен за Централен на Вътрешната революционна организация. В проектоустава е известен като “Нареда на работниците за освобождението на българския народ” и в други документи Левски разработва идеологическата и политическата платформа на националнореволюционното движение.

Целта на освободителната борба е с една обща революция да се направи коренно преобразуване на тогавашната държавна система и да се замени с демократска република (народно управление).

На 4 май 1872г. в Букурещ на Първо общо събрание на БРЦК Левски е избран за член на ръководството на организацията и утвърден за “главен апостол на цяла България, Тракия и Македония. В края на юни той започва изграждането на окръжни центрове на ВРО.

След обира на турската поща при Арабаконак през септември 1872 и последвалите провали и арести, Васил Левски е заловен от турските власти при Къкринското ханче край Ловеч. Изправен пред специалния съд заедно с участниците в обира, той е осъден на смърт и обесен в околността на София. Последните му думи преди да увисне на бесилото са били: “Боже, избави България!”.

След смъртта си, Левски се превръща в легенда, в мит, неговите идеи за освобождение на България в неударжим порив обхващат целия български народ и пет години след това на 3 март 1878 в стеклите се благоприятни политически обстоятелства – България действително е освободена.

Това в кратки черти е неговата биография.

Неговото писмено наследство е едно джобно тефтерче, в което си е водил бележки и писмата които е писал до Филип Тотю, Иван Драсов, Панайот Хитов, Христо Попов и т.н. Свидетелствата на съвременниците му завинаги са запечатали неговия образ и дело. Левски е действително един национален феномен над който вече 132 години си блъскат главите политици, историци и учени и никой, дори до ден днешен, не е успял даже да му се приближи. Още повече, той е единствената личност в българската история по адрес на който никой не се осмели да каже лоша дума. Всички партийни пристрастия се оказват по-слаби пред легендата и обаянието на неговата личност над Българския дух.

-Да, това накратко е неговият живот и неговата роля в освобождението на България. И все пак, какво според вас, толкова високо издига Левски като национален герой, като идеолог, стратег, тактик и организатор на българската национална революция?

-Винаги ме е било страх да говоря за него.

Не защото е сложен, а защото е във висша степен свършен. Аз не знам дали има друга българска фигура създадена така естествено и така монолитно.

Целият му живот е низ от примери които извисяват нацията. Неговата храброст и неговата скромност са пословични. В името на делото той е бил едновременно и добър и безпощаден, невидим и ярък, колкото строг, толкова и справедлив. Всички, които са имали работа с него, са го обожавали. Суетата на вождовете му е органически чужда, Суетата на дребните герои – още повече. Никога не е търсел шума, славата, евтните радости.

Послушайте думите му: “ако спечеля, печеля за цял народ – ако загубя, губя само мене си”. Каква всеотдайност и какъв героизъм се крият в тия прости слова! Или в едно писмо до Филип Тотю:

“Ние сме жадни да видим отечеството си свободно, па ако щат ме нареди да паса и патките. Не е ли така? По мое мнение така е най-право и човешко. Аз не гледам на днешните ми страдания и оскъдности във всичко, нито всекидневното ми преследване от полицията от град в град, по селата и кърищата, па и от самите изроди български; нито пък казвам, че щом от началото на работите ни досега съм бил способен при такива страшни и мъчни времена, а сега защо да не съм на еди-кое си място, ами еди-кой си наготово да дойде? Напротив, ако му сече главата трябва сам да го поканя на мястото си, пък аз да гледам друга, нека и по-долна служба. Историята няма да прикачи заслугата ми другиму...”

Щял някой си по вишегласие да ми вземе онова, което съм заслужил – право или криво – да му е просто. Аз съм се обещал на отечеството си жертва за освобождението му, а не да бъда кой знае какъв”.

Или на друго място: “...кажи ти моите и аз твоите кривици, па да се поправим и все заедно да вървим, ако ще бъдем хора.”

И пак: “Целта ни в Българско е братство с всекиго, без да гледаме на вяра и народност”.

“Ако е за Българско, то времето е в нас, и ние сме във времето, то нас обръща и ние него обръщаме”.

Мислите на Левски за равноправието на всички народи и етноси в България, за равноправието на българския народ с другите европейски народи са толкова свежи и актуални и днес:

Вижте: “В нашата България не ще бъде така, както е сега в Турско. В нея всички народи ще живеят под едни чисти и свети закони... и за турчина и за евреина и пр. каквито и да са, за всички еднакво ще е... Ние не гоним турския народ, ни вярата му, а – царя и неговите закони, с една дума, турското правителство, което варварски владее не само нас, но и самите турци. В Българско не ще има цар, а “народно управление” и “всекому своето”. “Всеки ще си служи по вярата и законно ще се съди както българинът, така и турчинът. Свобода и чиста република.”

И още нещо, което Левски е казал, и което струва ми се, като че ли е казано към днешния ден във времето на нашумелите стремежи за присъединяване към Европейския съюз:

“...за да бъдем равни с другите европейски народи, зависи от нашите собствени задружни сили”... и “Днешният век е век на свободата и равноправието на всички народи”.

Левски е неук, но гениален и неговите прозрения са недостижими за повечето наши съвременни политици и философи. Вижте историята на други балкански и даже европейски народи. Никой не е могъл да създаде такава велика личност. Просто няма с кого да го сравните. В това се състои истинското величие на Левски. Той е идолът на българския народ, образ към който всички ние, независимо от това дали сме в границите или извън границите на България, (защото българското духовно пространство се простира дотам докдето има българи) трябва да се стремим, ако не да го достигнем, то поне да го разберем и да се поучим от него. Не само заради българските, а заради универсалните общочовешки ценности които е изповядал.

Въпреки че е живял в революционно време, че е проповядвал въстания и борби и е бил готов да растреля всеки предател или неприятел който му се изпречи на пътя, в него няма да намерите грам от оня шовинизъм който за съжаление обхвана Балканите в края на двайсети век.

-Добре, как се стигна до идеята за повдигане на бюст-паметник на Левски в Босилеград и защо толкова много се закъсня с нейната реализация?

Вие знаете, че през 1990 година бе създаден Демократичния съюз на българите в Югославия. Независимо от всичките му слабости, в него все пак имаше една тънка прослойка национално мислещи интелектуалци. Анализирайки причините за катастрофалното положение на българското малцинство в тогавашна Югославия, асимилационните процеси които го бяха обхванали,

сърбоманията която бе обхванала огромна част от нашата интелигенция, духовното му и икономическо пропадане ние, между другото, стигнахме и до извода, че именно непознаването на нашата национална история и липсата на културно-исторически паметници на личности които да служат като пример и национален идеал към който да се стремим, до значителна степен допринася за общата ни деградация. Впрочем, това не е нищо ново, навсякъде по света, във всеки град, сред всеки уважаващ себе си народ, има паметници, музеи, галерии и т.н.. Ние нямаме, и това не е случайно. Лишавайки ни от историческа памет и от духовни образци, от език, от култура, официалната политика създаде характерния тип личност за нашите краища: нашият човек е изплашен, послушен на всяка власт, без самочувствие, без достойнство, без идеал, подложен на манипулиране и на обличоване.

Оттук се роди идеята за бюст-паметник на Левски. Защо точно на Левски? Защото няма по-велик българин с по-универсални разбирания който да е еднакво приемлив и за българи, и за сърби и за всички други народи по света.

По това време аз бях секретар на ДСБЮ и по решение на партията, неведнъж съм писал искове и молби до общинския съвет в Босилеград да ни разрешат един парцел от 9 квадратни метра в центъра на града за един такъв бюст. Даже не ни отговориха.

С времето в ДСБЮ станаха дрезги, разколи. Стигна се даже дотам, че ме изключиха от партията която създавах и за чиито идеи посветих живота си. Но аз никога не се отказах от идеите си. Заедно с колегите си в КИЦ-а в Босилеград, към края на 2003 година, отново задвижихме идеята за бюст-паметника на Левски. Атакувахме актуалната общинска власт с писма, открихме една гражданска петиция под която се подписаха около петстотин граждани на босилеградска община, за което сме им искрено благодарни. И така най-накрая се стигна до решението на Общинската скупщина от 12. 12. 2004г. на което общинските съветници единогласно гласуваха за повдигане на бюст-паметника. Чест прави на всички общински съветници и на кмета Владимир Захариев, че проявиха куража да поемат отговорността и да разрешат повдигането на бюста на Левски. Разбира се, за това нещо трябваше да узреят и някои други външни обстоятелства, в самата Сърбия и в България.

-Да, повдигането на бюста на Левски в Босилеград, безспорно е историческо събитие. Но освен културната роля в опазването на националната идентичност на малцинството, кои са другите измерения на това събитие?

Естествено, има и други измерения. Например междудържавни: това означава че в отношенията между двете държави има много повече толеранция и уважение от преди. Самото събитие е демонстрация на приятелство и добросъседство между двете държави. Политически: това означава че в стремежа си да се приближава към европейските стандарди за уважаване на правата на човека и на правата на малцинствата, държавата не може да ни откаже повдигането на един такъв бюст ако ние го искаме. Това показва, че и самата България е готова да прояви много повече съпричастност и да ни помогне ако ние знаем какво точно искаме.

Ето защо ми се иска да вярвам, че с повдигането на този бюст-паметник на Левски в центъра на Босилеград настъпва един водораздел между миналото и бъдещето. Левски създава атмосфера за решаване и на другите жизненоважни проблеми на малцинството. Надявам се, че факторите които трябва да решават проблемите с образованието на майчин език не могат вечно да се оправдават с опструкция от страна на държавата – ето, държавата разрешава да се построи паметник на Левски. Защо да не разреши и образование на български език? Защо двете държави да не се договорят за съвместни инвестиции в нашата община? За облекчаване на митническия режим? Или за здравеопазването? Просто ние трябва да го искаме и някои от нас да си свършат работата. Паметника на Левски е нагледен пример че можем, стига да искаме.

-След паметника на Левски, кое е следващото мероприятие на КИЦ-а? Имате ли идеи за други паметници?

Ние имаме програма по която работим и досега не ни се е случвало да отстъпим от това което сме решили. Безспорно имаме личности които трябва да бъдат уважени и върнати в нашия град, като например Емануил Попдимитров или Йордан Захариев.

На нас в КИЦ-а, след паметника на Левски ни предстои XII детски Великденски фестивал за който работим вече от началото на годината. Ако си спомняте, миналата година на този фестивал

участваха 502 деца. Тази година очакваме много повече деца и с много по-голям териториален обхват. Амбицията ни е този фестивал да превърне Босилеград в балкански център на детската радост. По този начин ние създаваме почва и пробиваме пътеки по които утре трябва да тръгнат политиците и бизнесмените.

-Вие, г-н Николов, като журналист и общественик сте известен с критичното си отношение към общинската власт в Босилеград. Може ли Левски да помири общината и КИЦ-а и кмета Владимир Захариев и поета Иван Николов?

Да помири в какъв смисъл? Тука не става дума за лична война, а за отстояване на принципни позиции. Всеки, който по някакъв начин нарушава общоприетия корпус от човешки и малцинствени права ще бъде критикуван. Впрочем, неправителствените организации и медиите са двата основни сегмента на гражданското общество и ние трябва да критикуваме, да разобличаваме, да осмиваме когато се налага и власт и опозиция. Лошото е, че всяка една критика в нашия културен модел се възприема лично, едва ли не като обида. И ако някого критикуваш имаш всички шансове той да ти се разсърди и да престане да ти говори до края на живота.

Интервюто взе: Константин Николов

Стратегия на протакането

Миналогодишните мартовски събития провокираха международната общност бързо да сложи Косово на дневен ред. Нерешеният статус подсилваше чувството за неизвестност сред албанското население, защото то след инервенцията живееше с мисълта, че независимостта е въпрос на време. Преди всичко заради неподготвеността на сърбите да се ангажират с възстановяването на Косово, нямаше значителен напредък, както в реформите така и в интегрирането на сърбите в косовските институции. Въпреки видимите физически промени на Косово в последните пет години, растеше недоволството на албанското население което накрая доведе до радикализация и мартовското насилие над сръбското малцинство. Този път международната общност осъзна сложността на ситуацията и избегна черно-белите анализи. Решението да се ускори работата за статуса на Косово дойде и в резултат на уверението, че в противен случай радикалите от едната и другата страна ще решават статуса по мартовския сценарий. Разделението на Косово по етническата линия би било още едно поражение на международната политика, особено на Европа.

Белград използваше мартовските събития изключително като аргумент, че съвместния живот е невъзможен и че фразата за мултиетническо Косово е неодоимима. Многобройни делегации на чело с представителите на СПЦ обиколиха европейските метрополи с цел да убедят Запада, че албанците не са способни за държава и че е неизбежно разделението на Косово. За да получи тази подкрепа в домашната общественост, Добрица Чосич който е все още главна фигура в дефинирането на сръбския национален интерес, подготви книгата “Косово” която има характер на тестамент и може да се сведе на няколко основни точки: че е необходимо разграничение между албанците и сърбите въз основа на компромиса на етническото и историческото право; че основата за разграничението трябва да бъде демографското състояние преди албанското сепаратистко въстание и интервенцията на НАТО, с пълно уважаване на човешките и национални права; че средновековните манастири Печка Партриаршия, Дечани и Девич трябва да получат автономия по атонския модел. Този концепт получи пълна медийна промоция.

Тъй като ЕС става ключов фактор в решаването на балканската криза, все повече се предупреждава, че на Европа трябва да се гледа резервирано. Така владиката Атанасия Йевтич предупреждава сърбите че “не се яде всичко което лети от Европа. Хайде първо да видим коя е тази Европа, да не е това онази която иска да ни вземе Косово. Казват ни: “ако сърбите искат да отидат в Бюксел нека се откажат от Косово”. Връщаме билета, не ни трябва Брюксел и пропуск за такава Европа на която трябва да жертваме Косово. Трябва да си останем свои на своето. Ако някой не може да издържи, тогава нека не трови другите около себе си и нека не разпространява своята обреченост и безнадеждност и на другите, защото и самите те са безнадеждни, изгубени без съвест и душа. Ние не сме такива”.

СПЦ заедно с правителството на Кошуница се застъпва Косово да остане в Сърбия. Патриарх Павле и СПЦ призоваха сърбите на Косово да не участват на изборите през 2004 година въпреки натисците от Европа и САЩ. Патриарх Павле дори отпрати писмо на В. Кошуница и Б. Тадич по повод изборите на Косово страхувайки се да не отстъпят пред натисците. Той поръчва: “В името на Бога, не позовавайте остатъка от изгнания и мъченически сръбски народ на Косово и Метохия на избори за органи на тамошната власт! Не позовавайте ги който и да ви говори или насилва! Защото нашият неотдавнашен Събор, след афирмативното становище за участието на изборите, веднага в продължението, постави ключов въпрос на всички които заговарят безусловно излизане на сърбите и малцинствените религиозни общности на заказаните избори: “В коя държава на света може да се иска излизане на избори под условия в които хората са лишени не само от елементарна сигурност и основни човешки права, не само дори и от правото на движение, но и от самото право на живот”... Нима е нужно нашето съгласие за нашата пропаст, дългосрочна или окончателна, все едно?”

СПЦ счита, че Косово има капацитет да възобнови нацията и затова не е чудно, че СПЦ е единствената видима институция на Косово след НАТО интервенцията, и че владиката Артемий е приет като единствен политически представител на сърбите на Косово.

“Стандартите преди статуса” беше още едно купуване на време от страна на международната общност, но и този подход се променя след като сърбите отказаха да излезнат на избори. Това беше ясно послание към света, че Белград не иска конструктивен диалог. По всичко личи, че тогава международната общност се реши окончателния статус на Косово да го решава без Белград. Това послание, чрез известието на международната кризна група (МКГ) предизвика бурна реакция в сръбската политическа общественост и од тогава Белград се опитва да заеме позиция която да му обезпечи място на масата за преговорите. В тази светлина трябва да се гледа и ненадейното посещение на президента на Сърбия на Косово, Борис Тадич, който там излезе с максималисткото становище, че “Косово е част от Сърбия”. Главното заключение на МКГ е че международната общност трябва да свика международна конференция за Косово не по-рано от есента на 2005г. на която да се вземе решение за условна независимост на Косово, без оглед на това дали Белград ще участва на конференцията и дали ще приеме резултатите за финалния статус на Косово. МКГ е категорично против подялбата на Косово, както и всички европейски столици, но и Вашингтон. След мартовските събития имаше доста флиртове с тезата за подялба на Косово “ако двете страни се споразумеят”, но междувременно и од това се отстъпи.

За пръв път международните представители ясно артикулираха и отговорността на Белград защото досегашните забележки главно бяха насочени към албанците. Генералният секретар на ООН-е Кофи Анан, сочи, че “неподготвеността на сърбите на Косово да се ангажират в диалога и подкрепят прилагането на стандартите попречи на напредъка”, докато “повечето от властите в Белград не подкрепиха участието на сърбите от Косово в преходните институции”. Представителят на ООН-е на Косово, Сорен Йесен Петерсен каза, че “за сърбите е най-добре да бъдат вътре във временните институции на властта защото така най-добре могат да защитават своите интереси”, и че не би “трябвало непрекъснато да чакат решения от Белград”.

Най-голям е проблемът на сърбите на Косово, които Белград от самото начало ги инструментализираше без да държи сметка за техните истински интереси. Предотвратено бе тяхното излизане на избори, а Петкович, който се осмели да поеме мястото на министър за завръщане на бежанците в правителството на Харадинай, срещна само обвинения и осъждане. Някои сърби на Косово все пак осъзнават, че единственото правилно решение е тяхното интегриране в институциите на Косово, но сега се поставя въпроса дали могат да издържат на натисците на Белград. В противен случай може да им се случи сценарий като оня в Хърватско. Така Сръбската листа иска от правителството на Сърбия да се изясни за участието на сърбите в работата на временните косовски институции. Те искат преди всичко мнение и становище от премиера на правителството Воислав Кошуница който беше против участването на сърбите на избори. Не пропуснаха да кажат, че е “много съществено нашето активно участие за да покажем, че стандартите не се уважават и не изпълняват в институциите на системата”.

Дипломатическото активиране на Белград вървеше във всички посоки. Престана и промоцията на книгата на Чосич. Душан Батакович който години наред при своите посещения във Вашингтон също се застъпваше за подялбата на Косово, сега зае позиция, че формулата – “повече от автономия, по-малко от независимост” е реална рамка в която трябва да се търси взаимно приемливо решение. Вицепремиерът Миролуб Лабус, се опитва да се наложи като по-разумен политик и казва, че времето не работи за сърбите. Още през ноември 2004г. той предложи международна конференция

искайки да поеме инициативата за да не остане Сърбия в постоянна дефанзива. Според него, на тази конференция трябва да се постигне споразумение за начина на защита на малцинствените права, децентрализация, ентитетите, преходен суверенитет и колективната сигурност. Той изтъква, че сърбите трябва да получат автономия която подразбира два ентитета на Косово, което всъщност е пак – по дялба на Косово.

Това преобращение в поведението на Белград, за съжаление, не отразява приемане на реалността и съответно адекватно решение на косовския въпрос а само симулация насочена към купуване на време. Повече от всякога се настоява за стандартите и демокрацията на Косово, като че ли те са процъфтели и в самата Сърбия. На заседанието на Съвета за сигурност в Нюйорк Небойша Чович който засега застъпва най-радикално становище, изтъкна че “очаква измерение на стандартите в смисъл завръщане, сигурност, свобода на движението и всички други параметри”, и че “не знае върху какво е заснован оптимизма, че за няколко месеца ще се проведе това което не можа да се проведе за няколко години”. При това той се позова и на ситуацията в Босна и Херцеговина преди всичко като пример за безуспешен мултиетнически концепт. Не посочи, че именно сърбите са тия които обструират мултиетническа Босна и Херцеговина. Той припомни, че за изграждане на мултиетническо общество са необходими десетилетия, което е вярно. Но без участие и на двете страни е трудно да се очаква че може да се стигне до такъв процес. Нормално е и естествено и Белград да участва в преговорите, но не винаги да изнудва всички останали. За съжаление, досега Белград по-малко или повече жертваше сърбите в Хърватско и Босна и защо да не го направи и на Косово. Още преди войната, Добрица Чосич и много други, сега обвинени в Хага, говореха, че сърбите не могат с другите. Винаги територията беше по-важна от сърбите.

Позицията на Белград не е искрена и в този момент отразява неспособността да се направи биланс на предишната политика, от която не са се отказали. Сегашното поведение повече отразява менталното състояние на сръбските националисти които осмислят своето поражение чрез нови теории за заговори. Те се базират върху тезата, че “западните кръгове искат да превърнат Балканите в лаборатория за създаване на нови хибридни държави и хибридни идентитети, като Косоварите, Бошнаците, Санджаклиите”, и че Сърбия “в този момент трябва да следва дефанзивна стратегия която се обосновава върху отказа да се приеме каквото и да било окончателно решение. Значи, сръбската страна трябва само да настоява върху скрупулно и стопроцентно прилагане на Резолюцията 1244 за да спечели време. Всичко това е засновано върху тезата, че трябва да се разчита “на евентуална промяна на външните геополитически елементи в равенството което не отнася само за Босна и Косово, а и за Хага и бъдещето на СиЧГ”.

Хелсиншка повеля бр. 79-80, Соня Бисерко

Черна гора официално поиска развод със Сърбия

ЕС обаче не е много ентузиазизиран от идеите на Подгорица

По време на обиколката си из Балканите италианският министър на външните работи Джанфранко Фини трябваше да успокоява доста духове. В Белград Фини предупреди сръбските и черногорските политици, че международната общност предпочита запазването на държавното обединение между Сърбия и Черна гора. В Прищина италианският първи дипломат пък се опита да напомни на косоварите, че независимостта няма да дойде, ако в Косово не бъдат наложени общопризнатите международни стандарти, свързани с човешките права, защитата на малцинствата и демокрацията.

Предупрежденията бяха предизвикани от предложението за реформиране на сегашната държавна общност между Сърбия и Черна гора. В началото на седмицата президентът и премиерът на Черна гора Филип Вуянович и Мило Джуканович предложиха сегашното държавно формиране да се превърне в Общност на независими и международно признати държави Сърбия и Черна гора.

Според документа двете държави се признават взаимно за независими и сключват нов междудържавен договор, който трябва да бъде одобрен с референдум в двете републики. Вуянович и Джуканович твърдят, че сегашната форма на сътрудничество е скъпа и неефективна и запазването

й само ще задълбочи проблемите между Белград и Подгорица. Бъдещата общност според предложението ще запази свободното движение на стоки, услуги и капитал. Съвместната дейност в областта на отбраната ще се осъществява в рамките на върховен съвет, като решенията на неговите заседания ще се приемат с консенсус. Подгорица предлага създаването на отделни дипломатически представителства, които обаче ще защитават интересите и на двете държави.

Черногорските политици предлагат да се създаде общ парламент на новата държавна формация и комисия на общността, която ще има много ограничени правомощия. На практика, ако предложението на Подгорица бъде възприето, това ще означава, че новото държавно формирование между Сърбия и Черна гора ще има само протоколен характер.

Воислав Кошуняца побърза да обяви идеите на държавното ръководство на Черна гора и за грубо нарушение на белградското споразумение. То беше подписано през 2002 г. и стана основа на конституционната харта на Сърбия и Черна гора, приета в началото на 2003 г. Според клаузите му Черна гора трябваше да се въздържа от опитите си да проведе референдум за независимост поне три години, а този срок изтича тази година. Сръбският президент Борис Тадич, коментира, че предложенията на Подгорица ще бъдат внимателно проучени, но тяхното изпълнение ще забави интеграцията на двете страни в Европейския съюз.

Черногорският премиер Мило Джуканович ще разговаря с Хавиер Солана, върховния представител на ЕС за външната политика и сигурността. Още отсега е ясно, че Джуканович ще срещне хладен прием в Брюксел. Говорителят на Солана Кристина Галак каза тази седмица, че ЕС е обезпокоен от всички инициативи, които могат да отклонят Сърбия и Черна гора от тяхната евроинтеграция. Галак подчерта, че ЕС стои зад държавното обединение Сърбия и Черна гора, основано на Конституционната харта от 2003г. Тази година освен статута на Черна гора трябва да бъде определено и бъдещето на Косово. В тази ситуация Брюксел ще бъде много внимателен и със сигурност ще се противопостави на всякакви прибързани решения.

Капитал, 26. 02. 2005г.

Равносметката на неосъществения проект за Велика Сърбия

200 000 убити. Само в Хърватия 513 000 бежанци. В Босна 1 282 000 разселени и над 1 200 000 бежанци. От Сърбия са избягали 60 000 хървати, 50 000 унгарци и 300 000 албанци. Над 300 000 млади са избягали в чужбина от страх от мобилизация. По време на НАТО бомбардировките избягаха над 800 000 албанци от които една част не се завърна. Икономическата вреда се преценява на 125 милиарда долара.

Можете ли спокойно да спите всички вие, които гласувайки за тази политика участвахте и все още продължавате да участвате във всичко това?

Днес вече за никого не е тайна, че Сърбия бе сподвижник на войните в бивша Югославия. Идеолозите на тази война бяха Сръбската академия на науките, Сдружението на писателите на Сърбия и Сръбската православна църква. Изпълнители бяха армията, органите на МВР и Службата за държавна сигурност която беше главен координатор и организатор на войните. Въпреки военното си надмощие, Сърбия не успя да победи останалите югославски народи защото те имаха морално надмощие и техните тежнения бяха в унисон с доминиращите световни процеси.

Въпреки поражението,

Сърбия не иска да си признае вината.

Тя все още настоява да минимизира своята отговорност изтъквайки сецесионизма на Словения и Хърватия и тиражирайки теорията на световния заговор.

Истината е, че дезинтеграционните процеси в бивша Югославия настанаха с нейната демократизация. Причините датират още от 1918 година и начина по който е създадено Кралството на сърбите, хърватите и словенците. Тежнението за независимост на югославските републики се проявява още през шейсетте години и е легализирано с Конституцията от 1974г. В стремежа си да предотвратят този процес сърбите предизвикаха кървавото разпадане на държавата, а сръбското

население в Хърватия и Босна беше използвано като средство за осъществяване на този проект. Службата за държавна сигурност, Министерството на вътрешните работи и Югославската народна армия дадоха оръжие на сърбите в Босна и Хърватия, и ги обучиха за война далеч преди опитите на Хърватия и Босна да се отделят от Югославия.

Целта на сръбската военна политика

бе да смаже съпротивата на останалите югославски републики и да създаде унитарна държава. Сърбия не беше готова за договори и споразумения с останалите юго-републики. Тя поведе война за преразпределение на държавните територии на Балканите. И това продължава да го прави и днес, само че с “мирни и дипломатически средства”: чрез дейността на Сръбската православна църква която продължава да действа като парapolитическа организация, чрез разни административни мерки с които предотвратява завръщането на бежанците по родните им места, чрез изключване на малцинствата от политическия живот, чрез образователната и културната политика и т.н. и изчакване на нови международни обстоятелства.

Войната беше сръбският отговор на демократизацията. Защото правото на отцепление всъщност бе демократично право легализирано с Конституцията на Югославия. Сърбия обаче отказа да води преговори за опазване на Югославия на принципите на Хагската конференция от 1991г. организирана от страна на Европейския съюз.

Войните в Хърватия, Босна и на Косово бяха прекратени не защото Сърбия искаше това, а защото международната общност с военни интервенции наложи мир под натиска на световното мнение. Хърватия получи международно признание след разрушенията на Дубровник и Вуковар и създаването на тнр. Република Сръбска Краина. Войната в Босна бе спряна през 1995г. след кланетата на над 10 000 души невинно цивилно население в Сребреница. Дейтнският договор само уважи етническото разделение настанало от геноцида над бошнаците. Опитите да се приложи същия модел на Косово приключи с военна интервенция на НАТО. Сега сръбската официална политика работи за подялбата на Косово и отново е на сцената небеизвестният Добрица Чосич с максимата “разделяйте Косово, ще го напускаме”.

Ужасни са резултатите

от проекта “всички сърби в една държава”. Над 200 000 убити. Само в Хърватия 513 000 бежанци. В Босна 1 282 000 разселени и над 1 200 000 бежанци. От Сърбия са избягали около 60 000 хървати, 50 000 унгарци и 300 000 албанци. Около 300 000 души предимно млади са избягали от Сърбия поради страх от мобилизация. По време на НАТО интервенцията над 800 000 албанци избягаха от Косово от които една част не се завърнаха. Икономическите вреди се преценяват на около 125 милиарда долара. Целият регион е криминализиран с търговия на хора, наркотици и оръжие.

Ерупцията на великосръбския национализъм който вярваше, че най-накрая е дошъл момента за създаване на етнически чиста Сърбия приключи в някакъв радикален национал-комунизъм.

Процесът в Хага

разкрива не само хронологията на военните събития, но и целите, архитектите и идеологията на войната. Милан Бабич, бившия президент на тнр. Република Сръбска Краина убедително показа, че войната е била подготвяна в институциите на системата каквито са армията, полицията, академията и медиите. В Хага се показа, че етническото прочистване е било цел на войната а не нейно последствие. Тази цел беше: “всички сърби в една държава”.

В търсене на отговора на въпроса защо Сърбия в края на 20 век се определи за създаване на етнически чиста държава която не можеше да се направи другояче освен с етническо прочистване и масови престъпления, трябва да се имат предвид много фактори – преди всичко в сферата на културата. Армията в Сърбия винаги беше фактор на сръбската официална политика и идеология, но на моменти беше (и все още е) официален политически фактор. Окуражени от нея, сръбските националисти дълбоко вярваха в успеха си.

Огромната репресивна машина беше остатък от опората която произлизаше от геостратегическото положение на Югославия.

С идването на Милошевич на власт СПЦ също се качи на политическата сцена подкрепяйки великосръбския национализъм и манипулирайки с религиозните и националните чувства на гражданите. След Милошевич църквата се завръща в обществения живот и активно участва във формирането на националната идентичност и културния модел на младите. Ролята и задачата на църквата се улеснява от обстоятелството, че тя развива дейността си в условия на разорено общество и кризата на идентичността. Ценностите които тя проповядва са коренно противоположни на основите на модерното общество: частната собственост, пазарната икономика, политически и граждански права и свободи.

Не е без значение и сляпата вяра в

руския фактор.

Русия, главно чрез част от своя политически елит, подстрекаваше Сърбия да се съпротивлява на международната общност. Руската безотговорност си пролича по време на бомбардировките през 1999г. когато те можеха да се избегнат или да бъдат много по-кратки ако Русия беше оказала натиск върху Сърбия.

Още в началото на кризата Сърбия се отказа от предложението за хлабава федерация или конфедерация на Югославия. Сръбските политици никога не си даваха сметка, че всяко лошо решение е по-добро от военните решения. За тях, Югославия можеше да бъде решение за сръбския национален въпрос само под условие ако тя остане централизирана и унитарна държава. Но останалите югославски народи не искаха такава държава. Тя беше оспорена още на Брионския Пленум през 60-те години и още оттогава сръбите пренасочват усилията си към създаване на Велика Сърбия. Тази идея, чийто идеолог е Добрица Чосич и интелектуалният кръг около него, получи масова подкрепа към края на 80 и началото на 90 години. Без тази подкрепа не беше възможна появата на Милошевич.

Финансирането на войната произлезе от огромния военен комплекс и югославската отбранителна стратегия. Износа на оръжие беше един от главните финансови източници на Югославия. Военните комплекси бяха изнесени от босненските планини и поставени в Сърбия.

Хиперинфлацията

от 1992 до 1994 беше важен източник за обогатяване на Милошевич и обкръжението му. Бе откраднат държавният резерв и с него бе финансирана войната в Босна и бяха издържани Република Сръбска и тнр. Сръбска Краина. Съюзното управление на митниците чийто директор Михайл Кертес беше личен приятел на Милошевич, събираше динарските и валутни постъпления. Това беше финансовата конструкция за оборудване на армията и МВР от 1994 до 2000г.

Ембаргото създаде черната борса и невиджани възможности за обогатяване на хора от близкото обкръжение на Милошевич. Всичко това преразпредели националните богатства и създаде нова финансова класа.

Недоразумението на сръбите със света продължи и

след 5 октомври.

Въпреки че светът положи неимоверни усилия да интегрира сръбите в международните институции. Нито една друга страна от страните в прехода не получи по-благоприятни условия за членство в Съвета на Европа. ЕС простря червен килим пред Сърбия с надеждата, че тя ще скъса с наследството на Милошевич и ще тръгне по пътя на цивилизования свят. Европа обаче не успя да види разликата между Джинджич и Кошунница. Тя се заблуди, че Кошунница е демократичен лидер. Той обаче никога не осъди военната политика на Милошевич и никога не каза добра дума за Трибунала в Хага. Никога публично не се дистанцира от великосръбския проект. Използваше всеки случай да подчертае, че Република Сръбска е временно отделена от Сърбия. Същите консервативни сили които създадоха и свалиха Милошевич днес продължават да бойкотират съвременните ценности.

Убийството на Джинджич показва, че в Сърбия

няма демократичен потенциал

и срина илюзиите на Запада за демократизацията на една на сила създавана държава с толкова тоталитарен заряд в самата система и в духовната култура на сръбското общество.

За да се разбере това, трябва да се тръгне от самата същност на 5 октомври. Той се роди от огромното социално недоволство от една и договора от 25 септември до 5 октомври 2000г. между Демократичната опозиция на Сърбия и обкръжението на Милошевич от друга страна, с огромната финансова подкрепа на Запада. Властта беше предадена без насилие, но избирането на Кошунница беше израз на консенсуса който бе постигнат в сръбската Академия на науките, СПЦ и армията което беше решаващо за продължение на старата националистическа концепция.

Продължи континуитета с предишния режим. Новата власт нямаше сила да скъса с миналото и да осъди престъпленията на Милошевич. Дори го оправдаваше, отричайки самият проект за Велика Сърбия. На изборите от 2003г. великосръбският национализъм отново триумфално се завърна на власт. Нито една точка от програмата на Милошевич не е оспорена.

Сърбия не тръгна по пътя на реформите, не проведе приватизацията, лустрацията, денацификацията и другите мерки през които задължително минаха страните в прехода. Без модерна визия, тя отново се завръща към консервативната четническа идеология оспорвайки западните ценности и чакайки помощ от самия този запад за икономическите си и политически проблеми. На духовната сцена отново излязоха отците на великосръбския национализъм – Николай Велимирович, Юстин Попович, Димитрийе Лютич, Милан Недич и т.н. Отхвърляйки отговорността за войната, Сърбия издигна военнопръстъпниците в Хага на пиедестала на национални герои, а евро-интеграционните процеси се таксуват като особен вид колонизация.

Ако продължи така, съществува реална опасност етническото прочистване да стане легитимен начин за осъществяване на сръбските национални цели. Така разбрани, тия цели са заложили в новите училищни програми, а имената на Младич и Караджич витаят на почти всички по-значителни културни събития. Например, Радош Люшич на едно събрание в Гацко заяви, че Караджич, Войвода Мишич и Радко Младич са трите основни личности на сръбската национална идентичност. Печатането на любовния роман на Караджич и на романа на Легия – все хора обвинени за масови престъпления срещу човечеството, ясно показва накъде върви Сърбия и с какво оформя съзнанието на подрастващите поколения израснали с мита за Легия като национален герой. Това духовно състояние определя хода на демократизацията на Сърбия. След Косово и Черна гора на дневен ред в Сърбия са малцинствата и това ще покаже дали Сърбия е готова да отстъпи от етнонационалистическия проект. Въпреки че през 2001г. тя донесе Закон за малцинствата, (основно за да изпълни условията за членство в Съвета на Европа), малцинствените проблеми не претърпяха никакви промени а малцинствата си останаха извън сферата на политическия живот.

Криминализираното стопанство и политизираната престъпност парализира всички настояния за пазарна трансформация на сръбското стопанство. Войните и ембаргото покрай всички други злини, донесоха нелегалната търговия с наркотици, с хора, с оръжие, с цигари и алкохол и мигранти. Това продължава и днес.

Акцията “Саблия” която правителството подготви с помощта на германските и американски експерти беше брутално спряна, въпреки че само за 40 дни тя успя да счупи гръбнака на организираната престъпност в Сърбия. По същото време, една част от ДОС начело с Кошунница, Миролуб Лабус и Младжан Динкич поведе кампания срещу правителството за която беше подкрепено от социалистите и радикалите. С постоянни скандали, афери и разни други натисци то изнуди преждевременни избори които показаха поразителната истина, че Сърбия няма демократичен потенциал. Международните експерти заложиха на Г-17 плюс който от неправителствена организация се превърна в политическа партия с гражданска ориентация и това бе фатално.

Убийството на Джинджич сепна западните аналитици и част от международните експерти ангажирани с реконструкцията на Сърбия. Опитите да се реформират ДС и МВР пропаднаха още в началото защото мафията свързана с високите кръгове на властта не позволи това. Новите богаташи не позволиха на държавата да се очисти от корупцията. Армията отново се сложи в служба на новите власти. За сметка на вярната ѝ служба те не я прочистиха от военнопръстъпниците които се интегрираха в новите финансови елити които пък контролират медийното пространство и всеки диалог на тази тема става невъзможен.

Въпреки че около нас са постигнати значителни резултати в европеизирането на Балканите, меките ръкавици на Брюксел и военната сила на САЩ определят колко могат да скачат сръбските

националисти. Но основният проблем е, че Сърбия няма вътрешен потенциал за промени а антиевропейските разположения винаги са били константна величина в сръбската история. Разпадането на Югославия разобличи непросветеността на сръбската паланка, изостаналостта, примитивизма... Убийствата на Стамболич и Джинджич за пореден път показаха каква е съдбата на либералните и свободомислещи хора в Сърбия. И въпреки това, либерализмът като икономическа и политическа теория и философия трябва да се наложи ако не по друг начин то с външна подкрепа. С убийството на Джинджич за пореден път бяха изтръгнати корените на либерализма в Сърбия а неговият наследник Борис Тадич с популизма си все повече се приближава към Кошуница. Така, противно на всички очаквания, Сърбия отново се завръща към великосръбската

радикална идеология.

Сръбската критическа интелигенция не може да намери рационално обяснение за това. Някои от учените считат, че Сърбия не е изживяла периода на възраждане и рационализъм в които са се родили и укрепили модерните европейски общества. Сега след войната тя е напълно опустошена, защото проекта за “обединението на всички сърби в една държава разори националната и гражданската идентичност а национализмът избухва от време на време във все по-уродливи форми, главно в изстъпленията към малцинствата.

В системата която се опитахме да анализираме в този текст, никак не е чудно, че положението на българското малцинство не намира своето решение. В Белград няма политическа готовност проблемите на малцинствата да се решават съобразно европейските стандарди. Поради тая причина казионните организации на българското малцинство мълчат, а ония които всичко виждат – са безсилни.

Иван Николов

Българският посланик в Република Македония, Александър Йорданов

На Балканите липсва думата благодарност

Няма да открия Америка ако кажа, че в историята на Балканите липсва думата благодарност. Завист, омраза, лъжи, одумки има в изобилие. Разбира се, през последните години и особено с напредването на процесите на евроатлантическата интеграция нещата започва да се променят по-малко. Като посланик на Република България в Македония аз се радвам когато в македонските медии мога да прочета или чуя добри думи за моята страна. Мисля, че същото чувство изпитват и македонските дипломати в София. Щастлив съм и тогава когато на улиците в Скопие, Битола или Охрид ме спират хора да си поговорим за това колко добре са прекарвали в София или в Несебър, на българското крайбрежие или в зимните туристически центрове Банско и Боровец. Вече три години вратите на българското посолство са широко отворени за всички които искат да научат нещо повече за България, за българската култура. Бях безкрайно благодарен на всички македонски приятели и от сферата на културата и от сферата на бизнеса които търсеха контакти с България. И кажи го вече съм забравил как преди три години, когато наградихме някои дейци на македонската култура за техния принос за развитието на македоно-българските културни връзки, се обадиха някои стари гласове които с езика и стила на едно вече забравено време нарекоха своите сънародници “предатели”.

Дали да работиш със съседа, да се познавате и взаимно да се почитате е предателство? Нима това не късмет и добродетелство, чест и щастие? Предателство е когато гледаш, че навън е светъл ден, а ти пишеш че е мрачна нощ. Предателство е към самото време, затова че хората не са слепи и виждат дали е ден или нощ. Затова и аз съм благодарен на всички македонски политици и държавници които качиха влака на Македония на истинската евроатлантическа линия и допринесоха за зближаването ни.

България е благодарна на стотиците известни учени, политици и общественици чийто произход е от Велес или Ресен, Битола или Охрид, Щип или Крушево които дадоха изключително голям принос за

развитието на българската държава. Неотдавна един македонски историк ми припомни за книгата на Камен Станев “Македонските бежанци в България – участници в нейният политически и културен живот”. Поучителна книга. В нея намерих стотици имена на известни личности родени в Щип и Велес, Охрид и Куманово, Ресен и Прилеп, Кратово и Битола и в много други македонски села и градове които бяха принудени да напуснат своето родно място, за да намерат убежище, дом и семейство в България. Открих имената на министри, па дори и премиери на България, на политици от всички партии, на научни и културни дейци, ръководители на някои от най-известните национални и културни институции, на много журналисти, на генерали и полковници от българската армия. Всички те заслужават техните имена да бъдат познати и с тях днес се гордее не само България. И да ги споменаваме на Деня на благодарността.

Обикновено официалните срещи между политици и държавници започват с думите за взаимно приятелство и благодарност. Приятно е да присъстваш на такива срещи на които да слушаш благодарствени думи за подкрепата която България дава на Република Македония по пътя към НАТО и ЕС или за становището на България за името на Македония, становище което днес подкрепват повечето страни. Но също така и благодарствените думи когато българският президент или министърът за външни работи се отблагодаряват за малката, но голяма за нас крачка с това, че ни беше позволено да започне възстановяването на българските военни гробища в село Цапари, Битолско.

Малко хора в Република Македония знаят, че около 17 000 български офицери и войници са паднали на територията на днешна Република Македония по време на балканските войни и Първата световна война. Те не са обявили войните, нито пък техните майки са ги изпратили да загинат. И затова те заслужават мирно да почиват и гробът им да бъде известен както и на германците и французите, сърбите и англичаните в Македония. Днес само осем надгробни паметника в двора на църквата “Свети Георги” в село Цапари пазят спомена за тях. Но аз вярвам, че не е далеч деня, когато македонските интелектуалци и общественици, самите хора в Република Македония ще поставят въпроса: наистина, защо досега само българите нямат свои военни гробища където ще могат да отдадат почит на своите паднали сънародници. И това ще бъде денят на благодарността, денят на хумаността.

Бях вече написал тия редове когато в македонския печат се появиха редица статии, а проведените тържества ни върнаха към едно друго събитие – освобождението на Македония от фашизма. Не крия, че ми беше безкрайно интересно да чета за действията на югославските партизански бригади, за македонските партизани в борбите за предотвратяване на германското изтегляне от Гърция, емоционалните спомени на живите участници в тия събития. Това са неща за които, признавам си, много малко се знае у нас, в България. Но всички ние, хората на Балканите дължим дълбока почит на тия знайни и незнайни бойци. Същевременно исках да чуя и благодарствени думи за почти 7000 български войници и офицери които паднаха в жестоките борби с германските дивизии край Крива Паланка, Страцин и пред Куманово.

Отворих старите книги и си припомних събитията от това време. Прочетох, че за освобождението на Югославия от германската окупация Третият украински фронт е подготвил Белградската настъпителна операция. Според Михаило Апостолски, “оперативно погледнато, беше най-удобно новата отечествено-фронтowska българска войска да се присъедини към войната срещу германските войски на територията на Югославия и по-конкретно на територията на Сърбия и Македония. Така и става. Първата армия в състав от 76 000 души от 8 до 19 ноември провежда Страцинско-кумановската настъпителна операция. С помощта и на Четвъртата армия в периода от 15 октомври до 4 ноември тя провежда Брегалнишко-струмишката настъпителна операция. Със сътрудничеството на югославските партизани на 13 октомври е освободена и днешната столица на Република Македония – Скопие. Преди това бяха освободени Крива Паланка, Куманово, Кочани, Щип, Велес. Прочетох, че германският фелдмаршал Фон Вайс е принуден да признае “Учудващо е, че българите, които под наша команда не можеха да се ползват за борба с югославските партизани, сега под руска команда станаха много силен противник в борбата срещу нас. Може да се цитира и написаното в английските вестници, както например “Манчестер Гардиан” който отбелязва, че настъплението на българската армия “реши връщането на Скопие и пълното освобождение на Македония от германците. А според вестникът “Кришчънс саянс монитор”: “българите играеха важна роля за поражението на германската армия. Помнят се и думите на маршал Йосип Броз Тито: “С помощта на славната Червена армия бързо бяха освободени Белград и Сърбия и с помощта на българската армия беше освободена Македония”.

Разбира се, малцина знаят и за срещите които са имали представителите на македонските партизани и ръководителите на българската армия при подготовката на освободителните военни операции, за постигнатите договори и братското разбиране в освободените градове в Македония и Скопие най-напред да влезнат борците от партизанските отряди. За да могат поколенията да запазят спомените за героите, а улици, площади и училища да понесат техните имена. Така е, и така трябва да бъде. Но, спомените и общото европейско бъдеще ни задължават да споменем с добри думи и ония знайни и незнайни български войници, които са оставили костите тука, в Република Македония, и също така са вярвали в идеала – освобождение на Европа от фашизма. Вярвам, че не е далеч деня когато и техният подвиг ще бъде достоен за почит.

В предколедната вечер си мислех, че преди да бъде затворена, страницата за миналото трябва да бъде прочетена. Прочетена и с доброто и лошото в нея, със светлините и сенките. И е важно заедно да се опитаме да пренесем доброто. И почитта към мъртвите. Така, в моята резиденция в Скопие аз пазя паметника на македонския герой Кузман Йосифовски – Питу. И всяка година на 23 февруари – денят на неговата трагична смърт – полагам китка пресни цветя, а вратата на резиденцията е отворена цял ден за да могат всички които искат, да направят същото. Пред Коледа вярвам, че всякога ще се връщаме към доброто в историята и заедно ще гледаме към бъдещето. За да продължим самоуверено и заедно напред. Към един по-добър, мирен и сигурен свят. Светът на Балканите и Европа в 21 век.

“Утрински вестник”, 28. 02. 2005г.

До младото поколение на Република Македония

Драги млади приятели,

Отправлям настоящото писмо до вас с най-добри чувства. И какво по-хубаво от това да бъде установен един контакт на разбирателство и взаимност от двете страни на границата ни. Искам да ви задам няколко въпроса, въпреки, че отговорът на някои от тях е много лесен, а на други може би е по-труден поради обективни, независещи от вас причини. И така:

1. Знаете ли защо в Охридската църква “Свети Наум” има стенопис на Свети княз Борис I Михаил-покръстител на българите в 864 година и защо са избодени очите му през последните десетилетия?
2. Защо се укрива откритият през 1956 година Битолски надпис на българския цар Иван Владислав, последния от династията на цар Самуил от 1015 – 1016 година, в който три пъти е отбелязан българския му род, както и, че е построил крепостта Битоля за “спасение на българите”?
3. С постановление, указ, закон, наредба или по чие нареждане византийския завоевател Василий II Българоубиец стана “Македоноубиец”?
4. Знаете ли, че българският княз Борис I е изпратил в Охрид, един от учениците на Кирил и Методий, Климент – за да обучава и преподава на български език?
5. Знаете ли, че Климент Охридски е ръкоположен за “пръв епископ на български език” от Народния Събор през 893 година?
6. Знаете ли, че Йоан Скилица казва в своята “История”: “Охрид бил главен град на цяла България, там се издигат и дворците на царете на България и се съхраняват богатствата им...”?
7. Знаете ли, че охридчанинът Григор Пърличев е написал поема в която разкрива най-голямата роля на Охридската “патриканя” за затвърждаване българщината в Македония?
8. Защо оригиналното заглавие на книгата “Български народни песни” от братя Миладинови от Струга, издадена в Загреб през 1861 година е заменено с “Македонски народни песни”?
9. Знаете ли, че с издаването на Фермана за Българската Екзархия фактически са очертани етническите граници на българския народ, включващи и земите на Македония?
10. Известни ли ви са картите и съчиненията на Шафарик, Феликс Каниц, Ами Буе, Иречек и много други от които се вижда, че населението на Македония е безусловно българско?
11. Знаете ли, отец Паисий кой е, откъде е, какво е написал и какво е казал?

12. Познавате ли хаджи Йоаким Кърчовски от Кичевско и знаете ли, че е автор на български печатни книги?
13. Познавате ли Кирил Пейчинович от Тетовско и неговия роден български език?
14. Познавате ли Неофит Рилски, син на Македония, съставил първата “Българска Граматика” и превел Евангелието на български език?
15. Известно ли ви е, че първата българска печатница в Солун е основана от хаджи Теодосий от Дойран?
16. Известен ли ви е трудът на сръбския учен Стефан Веркович- “Народне песме македонских бугара”?
17. Знаете ли, че думите “Бугарин съм я, българи живеят в тая страна” са на Райко Жинзифов от Велес, учителствувал в Прилеп?
18. Знаете ли, че Юрдан Константинов - Джинот от Велес е бил български просветител в северна Македония. Учителствува и уведомява обществеността в Цариградски вестници за “несносния живот на българите в Македония”?
19. Известно ли ви е, че Методи Кусев от Прилеп, като представител на Охридската Епархия е участвувал в Народния Събор и в изработването на Екзархийския Устав за признаване на Българската Екзархия през 1870 година?
20. Знаете ли, че с решенията на Цариградската конференция от 1876 година се посочва българския характер на Македония?
21. Да сте чували нещо за Карнегиевата анкета?
22. Познавате ли Иван (Ванче) Михайлов, големия български патриот от Щип, неговата борба за освобождението на Македония и знаете ли защо неговите книги са забранени в Македония?
23. Познавате ли Димитър Талев, големия български родолюбец от Прилеп? Чели ли сте неговите книги и знаете ли защо са забранени в Македония?

Драги млади приятели,

Това е само една част от въпросите, от отговорите на които, че историята ни е обща, че сме един народ, имаме едни обичаи, едни песни, един език.

На по-възрастните всичко това е известно, но те са принудени да мълчат, защото им е известно и това, че имаше редица съдебни процеси с присъди, включително и смъртни, за тези, които са отстоявали българщината.

Ще бъда благодарен, ако положите усилия и намерите отговорите на тези въпроси, защото на вас, младите принадлежи бъдещето. А то, бъдещето ще се живее безпроблемно, ако се знае миналото и то се отстоява в настоящето.

Като ви пожелавам здраве, радост и любознателност, оставам към вас с най-искрено уважение!

Написал: Михаил Андреев във вестник “Прелом” Бр. 7 (477),
20. 02. 2001г.

Кога ще станем европейци?

Предстои влизането на България в Европейския съюз. Две-три години са нищо в историята на един народ особено като българския с близо 14 века историческо битие. И затова е наложително да поставим въпроса готови ли сме да бъдем европейци, Европейци в истинския смисъл на това понятие, Европейци с главно Е. А не жители на затънтена провинция в покрайнините на Европа, каквито са в момента Балканите, Западните и Източните. Не става дума за икономическо равнище и демократично устройство, неща, които се постигат при обща воля, желание и упоритост, а по-скоро за манталитет, морал и нравственост.

Познавам българското общество през трите последни етапа на неговото развитие – преди 9 септември 1944г. (на тази сакрална дата бях навършил 16 години), през времето на социалистическия лагер и годините на преход към демокрация и пазарно стопанство. Твърдя, че най-големите поражения, които нанесе “социализмът”, са върху нравствеността, манталитета и морала на българите. Това в най-голяма степен се отразява върху “трудностите на прехода” и мъчителното приспособяване на съвременните българи към новите реалности.

Спорем мен най-важните “недостатъци”, които трябва да преодолеем, са следните:

Освобождане от страха

За хората от моето и следващите поколения, които преживяха социализма, страхът бе главният двигател на поведението им. Убедено твърдя, че тази максима важи за всички българи независимо от политическите им убеждения и статуса и в социалистическото “общество” включително и най-висшите ръководители на БКП. Всички живяха двойствен живот. Тези две страни на моралния облик на “социалистическия” човек бяха различно изявиени за всеки от нас и непрекъснато преливаха една в друга в зависимост от натиска на външните фактори, но така или иначе съществуваха у всички ни. Колкото повече българските граждани се освободят от чувството за страх, толкова по-бързо българското общество ще постигне своите цели.

Недоверието към човека до теб

Социалистическия човек бе затворен в себе си, с минимални социални контакти, асоциален. Основното чувство, което го ръководеше в поведението му към “другаря”, бе завистта. През 70-те години пътувах със семейни приятели из Швейцария. Колата ни, старичка шкода, се повреди и спряхме наред шосето. Огромно впечатление ми направи поведението на случайно минаващите пътници. Буквално всички спираха и питаха какви са проблемите и как да помогнат. Още тогава осъзнах голямата нравствена разлика между нас и “европейците”. Съвременните българи продължават да не се радват на успехите на човека до тях, камо ли да го подпомагат. Това недоверие и липсата на съпричастие намират израз в слабостта на гражданското общество. Включително и в нежеланието да се участва в местни и общи избори. Избирателите пък гласуват за своите избраници, без да им вярват, без да съзнават, че от поведението на тези хора зависи конкретно и тяхната съдба. Което донякъде обяснява политически явления като Жорж Ганчев и Симеон Сакскобурготски. Истинска демокрация се изгражда с доверие и участие на всички свободни граждани!

Липсата на нравствени и морални стандарти

Или по-просто казано – на възпитание. Проповядваният 50 години атеизъм напълно разруши моралните устои на повечето българи. Защото религията е преди всичко нравственост и морал. И след това всичко останало. Никога няма да забравя откровенията на болна от Кюстендилско, която обясняваше болестта си с много работа. Когато възразих, че добре познавам как и колко работи съвременният (за 70-те години на миналия век) социалистически селянин, тя ми обясни, че през деня берат ябълки, а цяла нощ не спят, разминават се един друг и крадат от набраното. Липсата на възпитание личи от всекидневното поведение на съвременните българи, бих казал от битовата им култура. Често ли младеж ще отстъпи мястото си в трамвая на възрастен човек? Сигурно сте виждали как гражданите хвърлят книжки, угарки и други боклуци по улицата. Или как изсипват различни отпадъци в Перловската и други софийски реки. А къде дефекират домашните си любимци? Не безстопанствените кучета! И как реагират софийските “граждани” на това. Това просто не ги засяга. Да не говорим за по-сериозни сбивания и други криминални истории. През 60-те години посетих с група български студенти Ботаническата градина в Будапеща. Студентите не бяха виждали мимоза. Показах им характерното свиване на листата ѝ при допир с ръка. Присъстващите наоколо унгарски граждани реагираха бурно и ни принудиха веднага да напуснем градината. И това грижовно отношение е причина (освен другите) за бързия напредък на Унгария през последните години.

Неуважението към законите и правилата

За голяма част от българите законът е “врата у поле”. Гражданите на свободното общество живеят със законите и правилата. И ги спазват. Лоши или добри. И се стараят с активна обществена позиция да ги подобрят. Но са убедени в тяхната целесъобразност. Критиката не значи отричане! Преди много години имах неблагоприятното да попитам английски професор плащат ли англичаните редовно данъците си. Бях принуден да изслушам близо едночасова лекция за ползата от данъците за обикновения гражданин. Професорът не беше нито икономист, нито юрист, а лекар.

За уважението към законите, разбира се, голяма роля имат държавните и общинските служители, съдиите, полицаите. Които са длъжни да ги утвърждават. Е, не под влияние на корупционния натиск на гражданите да се “борят” за по-висок рейтинг в класацията за корумпираност. Но и това е въпрос и на морал, и на нравственост!

Отношението към държавата

Виждали ли сте лозунга: “Обичам родината, мразя държавата”. И сте чували непрекъснатите оплаквания от най-различни хора и инстанции – държавата не дава пари. Държавата в известен смисъл е категория, фикция. Държавата – това сме ние, общността от български граждани. За интересите на която са умирали нашите деди и бащи и умират и сега български войници. И към която следва да се отнасяме с уважение!

За тези и много други “последници от социализма” трябва непрекъснато да се говори и пише, да се търсят и обсъждат начините за тяхното преодоляване.

в-к “Детонация”, проф. Николай Беловеждов

Албанците в южна Сърбия не би трябвало да изтъкват знамето на държавата Албания

Албанският орел няма разрешително

Всички национални малцинства имат право на “свои” знамена, но само с разрешение на сръбското правителство и под условие да не са идентични със знамената на държавите майки.

Белград – Албанският черен орел, който принадлежатите към това малцинство в Сърбия използват като свой символ не може да лети! Няма разрешение от правителството на Сърбия.

Не поради това, че правителството на Сърбия не е разрешило използването на символа на това малцинство, а поради пропуст: албанците не са подали иск за използването на своите национални символи!

Ако са искали легално да използват своите национални символи –трябвали са да направят това. Черните знамена с двуглави черни орли (държавно знаме на Албания), което от време на време се веят по улиците на Прешево, Буяновац и Медведжа, не могат да бъдат изтъквани без предварителен договор с правителството на Сърбия.

-Съгласно Устава общините имат право да предвидят символи на местното самоуправление, каквито са герб и знаме – казва Зоран Лончар, министър за държавно управление и местно самоуправление. – Те доставят на Министерството предложение за идейно решение, и ние тогава решаваме. Обаче без наше разрешение, албанците не би смеели да използват символи които сами са си определили.

Министър Лончар изтъква, че почти винаги са били одобрявани националните символи на малцинствата и символите на местното самоуправление. Освен...

- Ако предложените национални символи обиждат националните и религиозни чувства, общите държавни интереси или публичния морал, в такива случаи тяхното използване не се разрешава – навежда Лончар.

Обикновено знамената на малцинствата са еднакви със знамената на държавите майки, но без герб. Защото всъщност не съществуват отделни знамена на националните малцинства, нито пък закона уточнява как те трябва да изглеждат.

Тъй като тукашните закони налагат, че знамената на националните малцинства не могат да бъдат идентични със знамената на държавите майки, националното малцинствено знаме на унгарците от Войводина е унгарски триколюр, но без герб.

Следвайки това определение, албанците в южна Сърбия не би смеели да използват знамето на държавата Албания, едноцветно с черен орел. Или биха могли да го използват ако свалят орела.

Съвет

Правителството на Сърбия създаде Съвети за национални малцинства, но за съжаление, само още съвета за албанското малцинство не е формиран, така че те не са се изяснили по проблема за използването на знамето на Албания.

Унгарците и законите

В община Бечей унгарците и радикалите които са заедно на власт, са се договорили в зградата на общината според протокола да стоят унгарското национално и сръбското държавно знаме.

-Всичко сме направили съгласно закона и не е спорно покрай сръбското да се вее и нашето национално знаме – казва Пал Шандор, кмет на община Бечей. – Трябва само да се спазва протокола, а той предвижда, че държавното знаме на Сърбия трябва да бъде от дясната, а от лявата малцинственото, националното.

Вечерни Новости, 10. 02. 2005г.

Кирил Младенов, съветник на радикалите от Димитровград твърди

Искат да ме убият

Заканително писмо след искането в общинското събрание да му се обезпечи превод на това което е говорил на български език колегата съветник.

Димитровград – Кирил Младенов, един от двамата съветници на Сръбската Радикална партия в Димитровград заяви че получил три писма в които му се заканват със смърт. Младенов е унищожил две от тях, считайки ги за несериозни, докато третото е запазил. Пристигнали са по пощата от Босилеград и са писани на ръка. Смисъла на посланието във всичките три писма е че “ще бъде ликвидиран, преди той да успее да съкрати българския език”.

Констатирайки че никога не е имал намерение да съкращава българския език, Младенов вчера разказа и подробности които са претходили писмата.

-На едно от последните заседания на общинското събрание, един колега съветник се обърна към присъстващите на български език.

Станах и настоях да ми се обезпечи превод защото не знам български. След това някои местни медии и вестникът на български “Братство” организира истинска потеря срещу мен.

Той счита че заканителните писма са написани в Димитровград и след това са отнесени в Босилеград където са пуснати в пощенската кутия.

Вечерни Новости, 27. 02. 2005г. В.Ч.

Партията на Йозеф Каса подкрепя прожекцията на спорния унгарски филм

“Трианон” поучителен за сърбите!?

Съюза на унгарците от Войводина иска филмът “Трианон” да се преведе на сръбски и да се излъчи по ТВ Нови Сад. Осъждане на движението “64 жупания”

Суботица. – Сърбия и нейният народ са изправени пред същите предизвикателства както и унгарците преди осем десетилетия и затова е нужно между историците на двете нации да започне обективен диалог за събитията от 1920г. в Унгария, преди и след Трианон – пише в съобщението “Трианон живее с нас” което изпрати на журналистите партийното ръководство на Съюза на унгарците от Войводина.

Партията на Йозеф Каса твърди, че “освен малки технически недостатъци” филмът “Трианон” обективно показва най-критичните периоди от унгарската история, когато повече от половината на нацията остана извън границите на държавата майка.

“След осемдесет и пет години мълчание”, навежда се в съобщението, “дойде време публично да се проговори за историческата несправедливост”.

Съюза на унгарците от Войводина ще помогне при организирането на прожекцията на филма “Трианон” в Сърбия. Партията предлага той да се преведе на сръбски и да се излъчи по програмите на ТВ Нови Сад.

Лидерът на Съюза на унгарците от Войводина Йозеф Каса, публично осъди унгарското младежко движение “64 жупания” което на прожекцията на филма “Трианон” раздава разни националистически памфлети които нарушават международните отношения.

-Техните становища и програми, са най-вредни за унгарското малцинство във Войводина и ние не ги подкрепяме – казва Каса.

Вечерни Новости 27. 02. 2005г., М. Митрич

Наш коментар

Къде сме ние?

Между редовете на горе препечатаните текстове от в-к “Вечерни Новости”, внимателният читател може да види много неща и съпоставяйки ги с положението на българското малцинство да си извади и някои други заключения.

Добре де, щом като единственият проблем на албанското малцинство е, че няма формиран Национален съвет на албанците който да поиска разрешение от сръбското правителство за легално използване на малцинствено знаме (без орел), тогава защо Националният съвет на българите не поиска от правителството на Сърбия използване на национално българско знаме? Кой е тука печелившия и кой губещия? В крайна сметка албанците и без Национален съвет и разрешение от сръбското правителство, де факто използват албанско знаме (и то с орел), а българите с Национален съвет де юре не използват никакво национално знаме защото националните символи са последна грижа на сърбомански настроените национални съветници избрани по мярката и вкуса на сръбското националистическо правителство което ги замайва със солидни суми пари и чрез тях ги контролира изкъсо. Още повече, на държавните институции в Босилеград стои само знамето на Сърбия но не и на държавната общност Сърбия и Черна гора. И това никой не го вижда, включително и българските държавни представители които идват в Босилеград!

Ако обаче сравним положението на албанското и българското малцинство ще се убедим, че албанците във всяко едно отношение са в по-добро положение от българите, въпреки че размахват албански знамена на сръбска територия и ги бие глас, че не са лоялни на Сърбия. Българите ваят “за най-лоялното малцинство” и въпреки това (а може би и само заради това!) са изпаднали в безпримерна мизерия.

В този смисъл, звучи абсурдно хленча на радикалския съветник от Димитровград Кирил Младенов че някой “искал да го убие” защото търсил да му се превежда от майчиният български на сръбски език защото “не го знаел”. Тиражирайки такива смешни историйки, официоза Вечерни Новости очевидно се опитва да измести въпроса от болната върху здравата глава. Тоест, иска да покаже че в Димитровград са застрашени сърбите които “не знаят” български език а не българите които не могат да го използват! Питам се как един общински съветник може да представлява и да защитава интересите на едно малцинство, на което не само не познава нуждите и стремежите, но даже и езика не му знае? А от друга страна, в община Бечей неговите колеги радикали са се разбрали с унгарците, в общината покрай сръбското държавно да стои и унгарското национално знаме?!

И накрая, ако партията на Каса смята, че Трианон може да бъде поучителен за сърбите, какво мисли ДСБЮ по въпроса дали и Ньой не може да бъде поне от малко-малко поучителен за тях? Без сваляне на булото от историческото наследство ние трудно можем да тръгнем по пътя на демократизацията.

Иван Николов

Да се отворят български консулства в Западните покрайнини

Междудържавни предизвикателства – настояще и бъдеще (III част)

Многобройните декларации на политическите фактори в България и Сърбия през последните две години за това, че между двете страни не съществуват никакви проблеми в двустранните отношения се нуждаят от ефикасни практически доказателства.

Най-често тези декларации се правят от външните министри, министър-председателите, както и от страна на президентските институции и на двете държави, но за жалост в тях няма очертана обществена, икономическа или културна ефективност, която да разстроши наложените модели на недоверие и антагонизъм в общуването между двете държави останали от XX век.

Противоречието между думите и делата на политическите се очертава най-ярко в действителността. А именно тя е мерилото за истината. Докато в икономическата област са налице признаци на нарастващи интереси за сътрудничество, то затрудненията в българо-сръбските отношения се определят от два фактора:

1. Въпроса за България в Западните покрайнини (въпросът за историческото наследство).

2. Интересите на външни политически фактори оказващи натиск върху тези две малки и недостатъчно суверенни държави (въпросът за неоколониалната политика на Балканите днес). Ето защо, когато говорим за политически декларации и политически действия, най-добре е да измерваме истинността на думите с дела. Редно е и обществото да свикне с ролята си на коректор, критик и двигател на държавната политика за да не се превръща политиката в театър на лъжата.

Развитието на процесите в Македония доведоха до постепенното географско изолиране между двата най-стабилни политически партньора на Балканите – Гърция и Сърбия. Това налага нова ориентация на Сърбия към България, като страна, с която най-лесно може да се води политически диалог и страна, която има интереси от добросъседство и сътрудничество във всички области. Ето защо

България се превръща в един от важните инструменти на Сръбската европейска политика,

който трябва да се признава и осъзнава от всички, ако трябва да говорим за нов модел на политическо мислене и действие.

Несъмнено ролята на България на Балканите ще се увеличава и разрастването на процеса на Европейска интеграция ще наложи много по-висока динамика на двустранните контакти, за което е нужно да бъдат готови и двете страни.

За момента трябва да кажем, че освен декларациите, които правят само добро впечатление в Европа, не се забелязват значителни изменения в сътрудничеството между двете държави – нито в областта на икономиката, нито в областта на културата и социално-демографските въпроси. Всички големи проекти са спрени. Блокадата на двустранните отношения остава и тя се основава на недоверието заради дългогодишната принадлежност на двете страни към взаимно враждуващи не само политически, колкото икономически зони. Към това трябва да прибавим и липсата на желание за изправяне на исторически наслужилите се антагонизми от кървавите драми на Балканската ни история.

В крайна сметка е важно политическите не да отбягват исторически и икономически създадените ровове между двата народа, само с голи декларации, а да направят конкретни политически стъпки и примери, с които да разчистят най-опасния фактор в едно сътрудничество – НЕДОВЕРИЕТО. Това изисква откритост, отказ от високомерие и лицемерие, наличие на ДОБРА ВОЛЯ и ОТГОВОРНОСТ за съдбата на милиони хора.

Колкото и да е недостатъчно ясно, в това отношение непременно изниква нуждата от сравнение в политиката между две други държави, които имаха сходни проблеми и история – Германия и Франция. Техният пример в превъзможването на исторически, икономически и културни антагонизми представляват един образец на цивилизовано решаване, а не бягство или заобикаляне на проблемите.

Нуждата от сътрудничество между България и Сърбия само след 2 години ще бъде едно задължително условие за нормално съществуване на отношенията между двете държави съобразно

изискванията на Европейските документи. И двете страни ще трябва да приемат желайки или не мерки, с които да

ГАРАНТИРАТ и да РАЗВИВАТ

това сътрудничество. То е необходимо на Сърбия за нейното по-бързо интегриране в Европейския съюз. Обективно това сътрудничество ще минава през три нервни пункта с географско, икономическо и обществено значение: Цариброд – Калотина, Зайчар – Видин и Кюстендил – Босилеград. Това са всъщност зоните, които трябва да бъдат трансмисията на сътрудничеството между двете държави. Въвеждането на единна митническо-гранична администрация, създаването на информационна инфраструктура, привличане на икономически посреднически структури за времето, когато Сърбия все още няма да е член на Евросъюза, разработването и въвеждането на програми за гранично сътрудничество с цел издигане на жизнения стандарт и подобряване на пътищата, градската инфраструктура и други са само една част и една фаза от ролята, която трябва да играят тези три канала на икономическо движение между Сърбия и Европейския съюз. Макар и немаловажен, трябва да се предвиди и възстановяване на трафика и туризма свързан с международния път Е 80 свързващ Европа с Българското Черноморие, Цариград и интензивно развиващите се икономики в Близкия Изток. Тази бъдеща динамика, която ще представлява практическото изражение на сътрудничеството ще се нуждае от необходимите административни и политически механизми, които да интензифицират и същевременно да направляват този поток.

Проблемът е, че тези три географски района, по които може да се развива сътрудничеството със Сърбия се намират в едно окаяно икономическо и демографско състояние предизвикано от политическото противопоставяне на тези страни, където през тези места минаваше “Берлинска стена” на разделение, унищожила всякакви естествени рамки за спокойно и нормално обществено-икономическо развитие. Така се появява и първото предизвикателство, че новите взаимоотношения трябва да преминават през “мостове”, които нямат възможностите да понесат толкова сложна и комплексна функция.

И още едно немаловажно препятствие – голямото икономическо раздвижване по посока Югоизточна Европа с възстановяване на класическата връзка Европа Азия ще постави въпроса за движението на хората. Именно въпросът за движението на хората ще има най-неблагоприятни последици върху Българското население в Западните покрайнини, които ще бъдат практически отстранени от равноправни икономически възможности за интегриране в Европейските процеси.

Този въпрос е важен и от социално-демографска гледна точка, която се свързва с конституционното право и хуманен дълг на Българската държава да се грижи за своите сънародници, особено тези, с които имаме неразривна историческа, културна и духовна връзка – Българите от Западните покрайнини.

Има опасност целия този икономически бум, който предстои, да създаде условия за едно последващо разстройство и увреждане интересите на нашето население в Западните покрайнини. От една страна те нямат готовност за едно интензивно и ефективно участие в икономическите процеси поради липса на традиции, капитали, специалисти, инфраструктура.

Другият голям удар, който ще дискриминира още повече нашето население в Западните покрайнини е проблемът с тяхното ФЕОДАЛИЗИРАНО ЗАКРЕПОСТЯВАНЕ не само в икономическо отношение, но и в административно и географско затваряне.

Българите от Западните покрайнини ще останат изолирани поради строгите правила на Европейския съюз за гранично преминаване. Тяхната хуманитарна, културна, икономическа и всякаква дейност с България ще бъде направо смазана поради простото обстоятелство, че за всичко те трябва да пътуват до Белград (300 и 400 км.) за решаване на

ВИЗОВИЯ ПРОБЛЕМ,

за набавяне на транспортни документи, митнически разрешения, заверки и какво ли още не. За сметка на тях Белградските, както и международните участници от Европа, които разполагат и с достъп и със средства ще имат в това отношение предимства, с които Българите от Западните покрайнини просто ще бъдат изтласкани като второстепенни обслужващи работници или аутсайдери по планинските чукаци като в индиански резервати.

Именно този злободневен въпрос се нуждае от предварително действие за решение, за да не превърнем Българите от Западните покрайнини в един РЕЗЕРВАТ НА ИСТОРИЯТА.

Според думите на Генерал Марин – зам. Президент на България по повод откриването на паметника на Апостола в Босилеград, ако се приемат неговите думи за отговорни, то България ще направи всичко, което е възможно съобразно Европейското законодателство за да се облекчи положението на нашите сънародници в Царибродско и Босилеградско в сложните процеси след влизането на България в Европейския съюз. Тази декларация се нуждае от практическо решение. А такива решения не са кой знае колко много и ние не можем да откриваме отново колелото. То вече е открито.

Нещо повече, както вече се забелязва, правителствените среди в София дават ясно да се разбере, че са разбрали каква е формулата – ОТКРИВАНЕ НА ДИПЛОМАТИЧЕСКИ КОНСУЛСТВА с бъдещите гранични държави. Стана ясно, че България ще открива консулства в Израел, Украйна, Молдова и други държави. Да се открият консулства с тези държави е ВЪПРОС НА ИЗГОДА и за двете страни. До голяма степен това става в едни необременени, дори може да се каже, благоприятни политически условия. Не така стоят нещата в Западните покрайнини и по-конкретно във взаимоотношенията със Сърбия. Създаването на консулства в Западните покрайнини е един въпрос на политическа смелост и преодоляване на комплекса на подсмърчаща политика, който България води към Сърбия през XX век. Ясно е, че вместо изгода се поставя въпроса за ПОЛИТИЧЕСКА РЕШИТЕЛНОСТ И ДАЛНОВИДНОСТ, която Българската политика трябва да се научи да налага с практически действия.

Ето такава политика се нуждае от приложение на Западната ни граница – СЪЗДАВАНЕ НА ДИПЛОМАТИЧЕСКИ КОНСУЛСТВА В ЦАРИБРОД, БОСИЛЕГРАД И ЗАЙЧАР. Съвсем в духа на добросъседството е такива консулства да бъдат отворени и от страна на Сърбия в Кюстендил, Калотина и Видин, при положение, че има политически и икономически интерес от тяхна страна. Именно това ще бъде жест на добра воля и доверие, демонстрация на модерно поведение от страна на двете държави.

Несъмнено поддържането на тези консулства още в първите години ще бъде известно икономическо бреме за страната, но нарастващата икономическа мощ на България ще може да понесе едно такова незначително изпитание с оглед решаването на толкова дълготрайни и със стратегическо значение задачи. Откриването на консулства до края на 2006 г. поэтапно ще е показател и доказателството за действеността на думите на политиците. Става дума за прилагането на едно право и една възможност, която ще постави началото на истинското интегриране на двете държави не с приказки, а с конкретни икономически, културни и туристически инициативи.

Създаването на консулства е едно решение, което няма ни най-малко да наруши принципите на Европейската гранична политика, нещо повече, тези институции ще регулират тази политика отблизо и ще бъдат фактор за намаляване на корупцията, нелегалния трафик и престъпленията в района.

Първите икономически резултати от една такава нова дипломатическа политика ще дадат резултат след 2-3 години, но и в самото начало, само като поставим въпроса за нарастващия брой Сръбски туристи по Българските курорти и увеличаването на международния трафик по Е 80, ще стане ясно, че консулските служби ще бъдат от голяма полза за бързото и ефикасно решаване на въпроси от всякакво естество.

И разбира се, като човек съпричастен преди всичко със съдбата и ежедневието на моите сънародници от Западните покрайнини, не мога да не изтъкна човешкият и моралният фактор – създаването на първа, положителна, трайна и цялостна стъпка на закрила и подкрепа на Българското население в Западните покрайнини, където те ще могат непосредствено и без никакви финансови ограничения и препятствия да общуват със своето Отечество. А нуждите нарастват все повече и повече. Нека не забравяме, че младежта от Покрайнините все повече търси образователна подготовка в България. Създадените вече културни традиции за общуване на Българите от Западните покрайнини с общините от Дупница, Благоевград, Кюстендил, Козлодуй, София, Враца, Своге, Годеч, Сливница, Брезник, Радомир, Троян, Банско и още много градове без една административна консулска подкрепа ще рухнат и всъщност ще разрушат само за няколко години това, което с невероятна мъка създадоха апостолите на Българщината в Западните покрайнини – културното и духовно сближаване на Българите от двете страни на границата.

Бързо решение ще се нуждаят и множеството хуманитарни случаи, в които се оказва лекарска помощ на местното население в Български лечебни заведения.

Нужни са също така и административни помощи за увеличаване на Българския туризъм и посещения в Западните покрайнини, което има своето важно социално значение.

Нещо повече, близостта на консулската служба ще вдъхне едно успокоение и доверие на нашите съотечественици в истинската доброномереност на една приятелска политика между България и Сърбия за да изчезне окончателно демонът на страхът от преследване поради национална принадлежност – Българин.

В крайна сметка консулският въпрос е въпрос на чест за Българската държава и пробен камък за нейната Европейска отговорност и ангажираност с естествените проблеми на нашите сънародници в Западните покрайнини. Време за губене няма. Необходими са практически Европейски по прагматичност действия.

Този ход на България ще бъде достоен отговор на истинско приятелство със Сърбия, с който нашата страна ще представи своето Европейско лице, но не лице на високомерие, а лице на почтеност и честност.

По този въпрос, ние се нуждаем от една широка обществена дискусия и в Западните покрайнини. Той е от жизнена важност и за нашите сънародници, защото процесите, които предстоят, ще засегнат до голяма степен жизнените им интереси и съдби. Редно е чрез създадените възможности на гражданското общество: медиите, обществени организации и движения, отделни интелектуалци да изразят своето мнение, както и да насърчат двете държави за едно положително решение на Консулския въпрос. С това те ще дадат не само своя принос за решаването на едно такова начинание, но ще докажат и своята Европейска зрелост да гледат с отговорност в по-далечните перспективи на живота в центъра на Балканите. Време е вече днешните поколения да намерят начина да бъде разрушена все още съществуващата “Желязната завеса” между двете държави.

доц. Лозан Митев

Крива-права медийна представа

Напоследък в “Братство” зачестиха писмата на читателите. Това е добре, сиреч “Братство” става открит вестник и принадлежи на всички. Обаче, ако внимателно ги прочетем, можем да ги охарактеризираме като двутипови. С едните читателите искат да дадат гласност на проблемите си или да изкажат своята благодарност на еди-кого си и за еди-що си, а пък другите са реакция на написаното от страна на “Братство” с цел уточнение и пояснение на същото с цел читателите да получат пълна информация за случилото се, а не селективно премълчаване или частично отразяване на случилото се. Като щатен служител в КИЦ-а в Босилеград искам да посоча два примера от близкото минало, свързани с дейността на КИЦ-а в Босилеград.

Пример първи.

По повод полагането на цветя на паметника на Апостола в София на 19 февруари т.г. умишлено бе пропуснато да се спомене, че организатор бе КИЦ-а в Босилеград.

Пример втори.

По повод мача България –Швеция “Братство” предаде, че петдесетина запаянковци от Димитровград ще присъстват на мача и са получили безплатни билети от КИЦ-а в Димитровград. КИЦ “Цариброд” в Босилеград организира 60 души запаянковци от Босилеград също с безплатни билети (които обаче ги дава Българският футболен съюз а не КИЦ което е много важно да се знае), но “Братство” не спомена и дума за това!

Пример трети. По повод откриването на бюст-паметника на Васил Левски в Босилеград в “Братство” бе написано: “Бяха прочетени поздравителни телеграми, сред които и тази на Националния съвет на българите в СЧГ д-р Ангел Йосифов”(?!). Не искам да разлайвам кучетата, нито пък да вдигам гълъбите, но това мероприятие го отразиха шест телевизии (“Кодал” пряко го предаваше) и десетина вестника и около две хиляди души посетители които не чуха да е прочетен поздравителен адрес от председателя на Националния съвет на българите д-р Ангел Йосифов. Вместо да попита защо д-р Йосифов като “човек с най-много обществени функции” от малцинството лично не уважи откриването на паметника на Апостола в Босилеград, “Братство” се опитва да му поправи грешката с друга по-голяма – тиражиране на неистини. Дават ли си сметка господата от “Братство” че с такова половинчато информизиране могат да направят и вреда?

Радко Стоянчов

За гаfoвете при откриването на паметника на Апостола в Босилеград

“Кажи ти моите и аз твоите кривици, па да се поправим и все заедно да вървим, ако ще бъдем хора”

В. Левски

Въпреки че откриването на бюст-паметника на Левски в Босилеград само по себе си беше едно от най-големите събития в нашата малцинствена история, все пак се случиха редица неща които помрачиха общото впечатление и ме накараха да поставя следните въпроси:

Защо вицепрезидентът на Република България генерал Ангел Марин не беше дочакан от страна на кмета на Босилеград Владимир Захариев така както повелява традицията – с хляб и сол? Питам се, ако в Босилеград беше дошъл такъв висок сръбски държавен представител дали щеше да бъде дочакан по един такъв пренебрежителен начин?

Защо учениците от основното училище и гимназията в Босилеград организирано не дойдоха на откриването на паметника? Защо те си спомнят за България само когато трябва да се запишат на българските университети и то най-често на държавни разноски, но не и когато трябва да демонстрират българско национално самочувствие?

Защо не дойдоха държавните представители на Сърбия и Черна гора, кметовете на съседните сръбски общини и представители на сръбските неправителствени организации?

Защо нямаше представители на сръбските медии? Лично мен това не ме изненадва – известно ми е отношението на сръбските медии не само към нашите малцинствени проблеми но и към българската култура изобщо.

Защо председателите на Националния съвет на българите, ДСБЮ, Матицата на българите в Сърбия, па дори и на Хелзинкския комитет за защита на правата на българите в Сърбия и Черна гора, не уважиха събитието по достойнство?

Защо не дойде нито един представител на българите от Цариброд?

Защо не дойде нито един представител на Сдружението на босилеградчани в Скопие?

Защо не дойдоха представители на българското малцинство от вътрешността на Сърбия и Черна гора – сред които както се знае има толкова много кандидати за двойно гражданство?

Защо представителят на сдружението “Нашинец” д-р Драган Андонов направи гаф на пресконференцията в помещенията на КИЦ-а и обиди генерал Ангел Марин – същият който му е подписал указа за българско гражданство?

И не само това, той обвини България че не помагала на българското малцинство! И никога няма да си зададе въпроса заслужаваме ли ние помощта и подкрепата на България – с този антибългаризъм, с тази простачина, с този цинизъм и с това двуличие което изповядват нашите политици и разни набедени “интелектуалци” с което не за Европа, но и за Африка не ставаме.

Защо единственото прилично предаване в студиото на ТВ “КОДАЛ” след откриването на паметника бе излъчено директно и не бе заснимано на касета, нещо което е задължително по закон?

Защо само един ден след откриването на паметника на Левски в Босилеград кметът Владимир Захариев и общинските съветници на заседанието на Общинската скупщина пак си кривеха устите да говорят на някакъв развален сръбски език – противно на Закона за малцинствата на Сърбия и Черна гора в която се кълнат?

Защо в основното училище в Босилеград отново се задвижва кампания против увеличаването на часовете по български език, а хора сред които има и такива на които България им е дала българско гражданство даже организират подписа децата им да учат на сръбски език?

След няколко години, когато децата им пораснат, те вероятно ще поискат да следват в България и вероятно ще бъдат записани и то с предимство – с протекцията на някои “заслужили” защитници на българщината които на 4. март 2005г. даже не събраха кураж да дойдат на откриването на паметника на Левски в Босилеград.

На 4 март 2005г. се прояви истинското лице на нашите малцинствени водачи и на държавата Сърбия и Черна гора. И на България – която въпреки всички наши глупости отново масово ни подаде силно рамо.

Дано образа на Апостола, който въпреки всичко, смелите мъже на малцинството издигнаха посред Босилеград ни накара да се позамислим накъде вървим и докъде можем да стигнем с това си двулично поведение.

Димитър Димитров Треперски

Сърбоезични българи или българоезични сърби

Дойде “ВРЕМЕ РАЗДЕЛНО”. Вече няма място за увъртане и всички ние: българите отсам и оттам границата, също така сръбските управници и българските държавници трябва да отговорим ясно на въпроса: ще ги има ли българите в Западните Покраинини, през следващите 10 – 15 години или те ще се изличат като народност?

Някога преди доста години в Тракия, Егейска и Вардарска Македония също живеели българи и това го доказват всички, пътеписи, анкети и референдуми от онова време. Днес, 85 години по-късно българи там вече няма благодарение на безпощадната асимилация проведена от гърци и турци. Гонения, тормоз, масови изселвания, заграбване на имоти и икономически гнет, забрана ползването на български език в ежедневието, образование на “машерен” език, религиозен натиск и като краен резултат на всичко туй – виждаме пълното обезбългаряване на тези земи. Днес, минавайки през Гюмурджина, Драма, Кавала, Серес и други кътчета на Западна Тракия и Егейска Македония вече не можем да чуем никъде българска реч. За Одринско да не говорим. Трябва ли да доживеем това да се случи и в Западните Покраинини?

Обикаляйки по селата на Босилеградско и Царибродско човек все още може да чуе характерното за шоплука и Забърдието наречие на което говорят местните българи . Говорят го останалите живи тук-таме старци в опустяващите планински махали и селца. В Босилеград и особено в Цариброд обаче положението е отчайващо. По кръчми, площади и пазарища гръмоли сръбска реч. В община, училища и съд отново само сръбски говор. Предаванията по местното радио и телевизия пак са само на сръбски език. Ще попитате. – Ами у дома, как си говорят хората в къщи? - Остана надеждата, че родния дом е мястото дето живее езика ни. Напусти надежди! И тук, сред най-близките хора се брътви пак на един изтърбушен сръбски език. Това отдавна не прави впечатление никому, освен на роднините дошли от България, които с недоумение бърчат чела не можейки да се разберат с първите си братовчеди.

Кое е това, което обединява хората в един народ? Някои ще кажат – религията. Не съвсем, защото в Родопите живеят българи християни и българи мюсюлмани (помаци) все от един народ. Други ще кажат, че общата земя обединява хората в един етнос. И това не е съвсем вярно, защото от Библията знаем как преди много години израилтяните биват прокудени от родната си земя и живеят разпилени по всички краища на света съхранявайки се като еврейски народ. И общата историческа съдба не сродява хората а само ги сближава. Кое остава тогава?

ЕЗИКЪТ, МАЙЧИНАТА РЕЧ, която гали слуха на малкото детенце, денем и нощем от самото му раждане, създава най-силно чувство за еднаквост, общност, и народност. Ако искаш да отродиш един човек от народа му, откъсни го от Родината и му вземи езика. Свършен е!

Сърбите разбират много добре това нещо, ето защо:

Те успяха да разделят за десетилетия българите от двете страни на границата с непреминаваеми телени мрежи, ровове и минни полета.

Те успяха да вкарат в черквите ни сръбски попове коварно подменили черковнославянския (старобългарски) език при служенето в храма с обикновен сръбски.

Те успяха да фалшифицират в училищата българската история, за да не знаят българските деца, че са част от една славна история на един древен народ.

Те заличиха войнишките ни гробища и наблюдаваха безучастно как се порутват български черкви и манастири а с това изтляваше и родовата ни памет.

Остана да им се съпротивлява само ЕЗИКЪТ БЪЛГАРСКИ.

Ето, че дойде веч и неговия ред. Борбата се води на последния рубеж. Ако бъде спасен българският език, ще се спасят като народност и българите от Западните Покрайнини. Ако си забравят езика, ще забравят и българския си корен.

Ето защо сърбите така яростно се съпротивляват на пълното му възстановяване в детски градини, училища и администрация (съд, община, радио-телевизионни центрове и др.). За какво Боже, са ни притрябвали такива “братя” на западната граница изкористяващи сходствата между двата народа да претопят българското малцинство в своите предели. Може би щеше да е по-добре да говорехме древния език на прабългарските племена дошли от земите на днешен Иран. Може би трябваше да запазим вярата си в Бог Тангра. Може би не биваше да се смесваме със славянските племена за да съхраним през вековете бойния дух и свободолубието на прабългарските канове и техните войни, създали държавност много преди всички славяни на Балканите и Европа. Тогава сърбите нямаше да могат да ни асимилират, както не могат да сторят същото с други малцинства в Сърбия като албанското и унгарското например.

Дошло е време да се преброим, да видим кой-кой е, да се разберем на български ли ще говорим или на сръбски “че причамо”!

Ако съществува все още истинска българска интелигенция в лицето на българските учители от Босилеградските и Цариградските училища, притежаващи поне частица от духа на един техен велик сънародник, какъвто е незабравимия интелектуалец, поет и общественик – Емануил Попдимитров, те биха се потрудили да върнат незабавно българската реч в класните стаи на своите училища. А ако това не можем да сторим напусто е всичко друго. По добре да мрем! Ще завърша с едно поетическо четиристишие, което може да се изкаже и разбере само на български език.

Земя като една човешка длан
но по-голяма ти не си ми нужна
че мойта кръв е нужна
и е от кремък твоя стар Балкан

Д-р Валентин Янев

Къде е истината?

Реагиране: “Братство”, 11. 03. 2005г. “Срещу ксенофобията”

Обикновено съм търпелив и за да да реагирам публично трябва нещо сериозно да ме изпровокира. По повод горната статия, искам да кажа, че в-к “Братство”, продължава селективно да информира за културните мероприятия на КИЦ-а в Босилеград и леко да преувеличава значението и дейността на други. Така се създава неточна медийна представа за дейността и характера на отделни малцинствени организации.

Преди 16 месеца директора на Форума за етнически отношения Душан Янич и проф. Илдико Ердеи бяха в Босилеград в КИЦ-а и говориха за предстоящия курс “Борба срещу расизма и дискриминацията към етнически малцинства и застрашени хора”. С изключение на “Бюлетина”, другите медии на българското малцинство не му обърнаха внимание. След това в КИЦ-а в Босилеград пред една аудитория от 15 до 20 слушатели редица известни преподаватели на Белградския университет изнесоха лекции за малцинствените права, гражданското общество, актуалната политическа обстановка в Сърбия и Черна гора и т.н.

“Братство” не обърна внимание на събитието, въпреки че в КИЦ-а се четоха важни лекции за устройството на демократичното гражданско общество и за малцинствените права. Журналиста на “Братство” не изслуша курса, въпреки че по препоръка на СООРІ бе желателно да участват журналисти, адвокати, съдии и общински служители.

Не си спомням “Братство” да не е отразило някое мероприятие на Матицата на българите в Сърбия или Националният съвет на българите

“Братство” премълча и “Мултиетническият ден” организиран от КИЦ-а в Босилеград и СООРІ на 01. 05. 2004г. когато на сцената в училищният двор в Босилеград бе организиран фолклорен концерт

с участие на танцови състави от София и Сурдулица и за пръв път бе игран “нестинарски танц” – с боси крака върху жарава. Имаше и изложба на четирима босилеградски художника. Премълчано бе и обструктивното поведение на общината и тукашният Център за култура.

Като връх на некоректността “Братство” не отрази събитието в Пирот на 28 и 29 януари т.г. когато приключи курса “Борба срещу ксенофобията, расизма и дискриминацията на етнически малцинства и застрашени хора” когато бяха раздадени дипломи на курсантите в присъствието на министър Расим Ляич, Петър Ладжевич и Душан Янич. Въпреки че през цялото време там беше журналистът на “Братство” Петър Рангелов вестникът не отрази събитието! В Пирот лично аз пред журналиста на “Братство” Петър Рангелов, запознах представителя на КИЦ “Цариброд” от Димитровград с г-н Душан Янич след което е постигнат договор за провеждането на същия курс в Димитровград.

Четейки “Братство” от 11 и 18 март т.г. виждам, че на същия проект в Димитровград се дава много повече простор с много по-подробни информации само че със закъснение от година и половина. Ако журналиста на “Братство” беше проявил желание и бе минал курса сигурно нямаше да се стигне до това мое реагиране защото част от лекциите се отнасяха именно за качествено и навременно информиране като превентива за евентуална дискриминация по каквато и да е форма.

Мога да посоча много други подобни примери, дори и от времето когато бях директор в КТ “Кодал”, но това е друга тема.

Това е втората версия на този текст, който първоначално не беше публикуван поради това че бил много обширен. Питам се, дали истината трябва да бъде частично скрита поради недостиг на печатен простор в “Братство”. Уважаеми читателю, сам си направи извода!

Убеден съм, че такова поведение на “Братство” не работи за развитието на демокрацията у нас.

Координатор на СООРІ за Босилеград, Александър Димитров

Истината не е клеветата!

По повод статията във в-к Братство от 1 април 2005г. “Съдиите решават за клеветата” искам да изразя мнението си като една от подписничките на споменатата петиция срещу Велин Стоичков и Здравка Гагулска.

В статията има известна доза пристрастност в полза на адвокатите Велин Стоичков и Здравка Гагулска и то още в самото заглавие “съдиите решават за клеветата”. По мое скромно мнение, за клевета не може да се говори все докато тя не се докаже с предвидена от закона процедура и то на всички съдебни инстанции в страната. Предварително поставяне на тезата за “клевета”, “далавери”, “престъпление”, “много пакости”, “фалшифициране на подписи”, “организиране”, без да се чуе и другата страна, преюдицира делото в полза на адвокатите. Пред закона всички сме еднакви, без оглед дали сме шивачки, адвокати или съдии, а съдът е този който трябва да реши дали с това, че като потърпевши и граждани сме се оплакали пред Адвокатската комора от адвокатите Велин Стоичков и Здравка Гагулска сме направили такова тежко углавно дело, че е “възможно да бъдем наказани не само парично, но да ни бъде наложен и затвор”!? С такова едно предположение, което, преди да се произнесат всички съдебни инстанции, може да се счита само като тенденциозна конструкция на журналиста на “Братство”, се оказва публичен натиск и се застрашават подписниците на петицията да се отказват от подписите си или да заявяват, че са били подведени. Всичко това е в полза на адвокатите.

Убедена съм, че в една демократична страна, всички нейни граждани, па дори и адвокатите, подлежат на обществен контрол и никой не може да ни отнеме правото да се оплакваме пред институциите винаги когато считаме, че правата са ни застрашени. Според мен, Адвокатската комора в Ниш правилно е поискала обяснение от адвокатите по повод петицията. За да си обезпечат алиби, че всичко е законно, на тях им трябва осъдителна присъда като искат да осъдят всички нас които се подписахме!

В статията има и други неточности. Сред подписниците не е И. Дойчинов, а И. Йорданов, има В. Костадинова, но трябва да се установи дали наистина става дума за Вера Костадинова. Не е вярно, че само В. Костадинова, Райна Бойкова и Цветанка Стоева са били клиенти на Здравка Гагулска.

Аз, Славица Николова, бях клиент на Велин Стоичков по дело № П. 1. бр. 446/03 и то даже без да знам – моят подпис върху пълномощното с което той ме е “защитавал” е бил фалшифициран! Аз разбрах, че съм негова клиентка когато той ми изпрати фактура да му платя 20 500,00 динара

адвокатски хонорари. Естествено, че не му ги платих и той, от самоназначил се “защитник” се превърна в обвинител и заведе дело № П. бр. 49/04 срещу мен и то не лично, а а опълномощи колежката си Здравка Гагулска, по което Общинският съд в Босилеград все още не се е произнесъл. Това, между другото, беше моят основен мотив който ме накара да подпиша петицията до Адвокатската комора в Ниш. За всички тия твърдения аз имам документи, има ги и Общинският съд в Босилеград, и ако някой отсъди, че това е “клевета”, той трябва да си скъса дипломата, защото, доколкото аз знам, клевета е когато някой твърди за някого нещо което не е вярно.

Другите подписници може да си имат някои други мотиви, а може просто да са се солидаризирали със съгражданите си за да им помогнат да защитят правата си – но това все още не е “клевета”. Все докато макар и един гражданин е жертва на безаконие, всички са потенциални жертви. За “далаверата и престъплението” което споменава Здравка Гагулска, може да се говори едва когато съдът се произнесе, и то на последна инстанция.

Но никой предварително няма право чрез медиите нито да съди, нито да застрашава. Въпреки че на мнозина им се иска, гражданите на Босилеград вечно да живеят в беда, страх и невежество и да си продават кравите, за да плащат баснословни хонорари на ония които “защитавайки” ги, станаха милионери и потънаха в разкош докато техните “клиенти” пропадат в мизерия и няма с какво да прехранят децата си.

Славица Николова
кв. “Магурка” Босилеград

Чада на бащи, деди и прадеди българи

През 1861г един от другарите на Раковски се явил при новия тогава министър-председател на Сърбия - Гарашанин и попитал дали сръбското правителство действително ще подкрепи борбата на българите, както е обещавало. Гарашанин потвърдил и за уверение посочил към прозореца: “Ето къде е нашата граница. Можем ли да живеем в тези предели? Сърбия не може да живее в сегашните си граници. Тя се задушавя.”

Министърът вече бил написал своето “Начертание”, което предвиждало освобождаване на славянските народи от турско робство и обединението им под сръбска власт. Малкият брат от Запад в стремежа да се уголеми откъсвал съседни земи и чакал сгоден случай неговите “Крайни” да станат “Средни”. Така през 1833 година била “освободена” и обединена със Сърбия населената с българи Тимошка област с градовете Зайчар, Неготин, Кладово... През Освободителната война дошъл ред за ново разширяване. На 2. XII. 1877г. само четири дни след като паднал Плевен и руските войски поели на юг, Сърбия се включила във войната, но не за да гони турците, а за да се настани “без пушка да гръмне” в опразнените западни български земи. Така били окупирани Пирот, Враня, Трън, Брезник... Единствено в Пирот имало около 2000 изплашени турски войници, които след кратка съпротива избягали през нощта, оставяйки града на сърбите.

За населението на този край свидетелства един руски справочник от 1877г. Той е издаден в Букурещ, като сведенията в него са почерпени от турски официални източници. За Пиротски окръг е посочено, че има 212 села с жители “православни и българи по народност”, а в самия град Пирот от две хиляди семейства половината са християни, останалите турци, евреи и цигани.

Още с идването си сърбите заявили, че “тук те са завладели и тези места трябва техни да бъдат, а не български или руски”. Наредването на княз Милан към военначалниците било, когато навлязат в неприятелска земя, да се издържат с реквизиция и независимо от каква народност е населението и как ги посреща, да не се пропуска нищо от онова, ”което е потребно за твърдото заседяване на това място”. Така в българските селища се установява сръбска военна власт.

Още преди сръбското нахлуване трънчани организирали народни чети и прогонили арнаутските пълчища около Враня.

Когато дойдоха сърбите в Трън, населението им даде прием като на братя, прием, съвсем искрен, още повече току-що се бяхме освободили от турско иго – разказва Тако Пеев. Какво беше нашето учудване и дълбоко възмущение, когато видяхме в Трънско, сръбски пропагандисти, които агитираха между населението, че трънчани са “стари сърби” и, че трябва да поднесем “верноподанически чувства към княз Милан.”

Сърбите ликвидирали българската военновременна власт и установили в Трън сръбска такава със свой околийски началник. В канцелариите се въвел сръбски език, в документите – сръбски окончания на селищните и лични имена. Докарали сръбски учители, а българският език бил “интерниран”. Гражданите спрели децата си от училище.

Руското Главно командване настояло с телеграма до княз Милан сръбските войски да напуснат българските земи, но сърбите не отстъпили. При определяне на границата между Сърбия и България пред комисията се представяли докарани от сръбските села мъже, преоблечени в трънска носия. Българските селяни били заплашвани с разстрел. И насилвани да подписват прошения за включване на селата им в сръбската държава. В прошенията имало по няколко истински подписа, другите имена били добавяни от сърбите. Разтревоженото население упълномощило Тако Пеев да защити българската му народност в София и в Сан Стефано. “Нищо не можа да ни спре, когато защитавахме своята истинска народност – припомня си той. – За съжаление намериха се по онова време няколко изрода – трънчани, оръдия за пропагандите, но тия изроди не можаха да сполучат и сега живеят в Сърбия, дето получават тлъсти пенсии, а синовете им се кралски възпитаници.”

На същото насилие били подложени и пиротските граждани. Още с идването си сърбите им предложили за подписване адрес, в който се казвало, че пиротчани са сърби, стари потомци на Душана, а и желаят да останат под сръбско поданство. На градско събрание народът настоял да се напишат два адреса – сръбски и български. Сръбският никой не подписал, а целият град се изредил да подписва българския. На другия ден се разнесъл слух, че учителите Георги Табаков и Христо Пасарев са арестувани като вредни за сръбското дело. Хиляди граждани изпълнили двора на конака и околните улици. “Ние сме българи, нечеме да сме сърби, долу сърбите!” – викали те. Пристигналата войска заплашила, че ще стреля и народът се пръснал. Вече било ясно, че борбата трябва да се води скришом. След подписването на мирния договор се изготвил нов адрес с повече от 2000 подписа, който “тайно нощем през пусти поля и гори” бил изнесен от пълномощника и заминал за Сан Стефано. В документа се заявявало, че жителите на град Пирот, “населен с чисти славяни българи” иска да се присъедини към своите братя българи “в най-милото ни отечество България”...

И тук, както в Трън училищата щели да стоят затворени, докато гражданите не се съгласят на учители сърби. Празнуването на Св. Св. Кирил и Методий било забранено. Вместо българските народни барли (кожени калпаци с ниско дъно) на селяните със заповед налагали сръбските войнишки шайкачи или “шкембета”. На влиятелните учители и на поп Петър Шишков бил предложен подкуп, който те с негодувание отхвърлили. На 18 април 1878 година пиротските първенци изпратили покъртително писмо до руския император. Те били научили, че съгражданинът им Мито чорбаджи Кръстов, трънчанинът Рангел Станоев и някой си Миладин се канят да носят в Петербург лъжовни писма. “Ние всичките жители от града Пирот и от цялото му окружение смирено обявяваме на Ваше Императорско Величество, че ние сме всички до един българе чисти, чада на бащи, деди и прадеди българе, високо протестираме против тия три черни души и пред Вас и пред цял свят и най-покорно и коленопреклонно със сълзи молимо Ваше Императорско Величество отчески да се смилите над нас горките, освободителю български! Да ни не оставите под мучителното за нас иго сръбско, за да оплакваме до гроб живота си, но да благоизволите във Вашата неизказана милост да ни помилвате като свои синове и най-покорни чада, за да ни съедините с нашия български народ в нашата майка България”...

Скоро след това писмо висшето началство заповядало на Софийския губернатор Алабин да прати едно отделение руска войска, която да окупира Пирот и въведе там българско гражданско управление. За тая цел в града пристигнал от София един телеграфист руснак, за да предаде с телеграма искането на населението за българско управление, като запази в тайна от сърбите имената на тия, които са я подписали. Вместо в София руснакът предал телеграмата на сръбските власти и напуснал Пирот “с напълнени джобове”. Както казва сръбският писател Йоаким Вуич, “няма на света народ, който да надмине сръбския по гостолубие”.

Така си е, думата “брате” им е все на устата. “Надяват се брате Христо, Пирот да остане под българско – казвал един сърбин на учителя Христо Пасарев, - но трябва да знаете, че всичко, което нашата власт събра от Пиротски окръг, го употреби за подкупи. Тя и ангела ще подкупи, та камо ли руснак да не подкупи.”

Тъй като по същото време от Пирот били пратени при Алабин двама сръбски чиновници, пиротчани предполагат, че “и по-високи личности са си изстудили ръката с няколко стотини дуката”, затова се е забавило окупирането на Пирот, с което се осуетило включването му в границите на България.

При идването си в Ниш, княз Милан се закарнал на пиротчани: “Тая българщина скъпо ще ви струва!”

След войната четирима жители били разстреляни, 45 души били хвърлени в затвора, а останалите “ще има какво да разказват на потомството си за добрините, които са палили от своите нови господари”. Селяните бързо се смирили, но гражданите не свалили фесовете, защото “още не са освободени”. В къщите им нямало портрети на княз Милан, а само на руския цар и на младия български княз Александър Батемберг.

Малката, свитичка Сърбия пораснала. Отдавна вече границата и с България не се вижда от прозореца на министър-председателя. Трийсет пиротски семейства се преселили в София, между тях и учителите Христо Пасарев и Георги Табаков. Поп Петър Шишков станал свещеник в Цариброд, тогава в български предели. На тяхно име в София не е назована улица, нито на трънския пълномощник Тако Пеев. Има улица “Пиротска”, за да ни напомня загубения град и разбира се – “Алабинска”.

Трънският юда, Ранчо Станоев побегнал в обратна посока, нахлупил “шкембето” и под името Арангел Станоевич се заселил в Пирот. “Който е ходил в Пирот, видял е хотел “Национал”, който е собственост негова”, разказва един съвременник. Внуците на ония българи, които останали по родните си места са се превърнали за 120 години в “чисто старосръблянци”, Душанови потомци. Нека не ги съдим, не им е било лесно.

Автор: Виолета Молнова

Публикувано във вестник ДЕМОКРАЦИЯ на 15 януари 1998 година.

Босилеградчани масони

Корените на масонството се търсят в различни времеви периоди. Най-разпространено е виждането, че то води началото си от строителството на Соломоновия храм. Според легендата ръководителя на строителството майсторът Хирам създава организация, като разделя работниците на три групи, според квалификацията им. Най-добрите получават майсторска степен, след тях са поставени калфите и най-слабо подготвените са чираците. Тази система на разделение заляга в структурата на съвременното масонство. През средните векове за масонски структури са сочени Орденът на темплиерите /Рицари на Храма/ и Орденът на Розенкройцерите. Повечето изследователи са склонни да поставят началото на съвременното масонство от създаването на Великата ложа на Англия през 1717г. Следва създаването на ложи в другите европейски държави и в Съединените американски щати.

В българските земи масонството се появява в края на Османското робство. Отделни българи членуват в различни ложи в западноевропейски държави. Сред тях са Ангел Кънчов, Константин Стоилов, Константин Величков, има информация за водача на българската национална революция Георги Раковски. Значителни заслуги за развитието на българското масонство има русенецът Иван Ведър. Той е инициатор за създаването на 18 февруари 1880г. на ложата “Дунавска звезда” в Русе. В нея членуват известни националреволюционери като Захари Стоянов, Никола Обретенов, Тома Кърджиев и др. През 1883г. е създадена ложа и в София. Тези структури обаче са нетрайни и просъществуват за кратко. Едва след 15 април 1914г., когато е създадена ложа “Заря” в столицата, може да говорим за организирано масонство в България. На 9 юни 1917г. Великата ложа на Франция признава съществуването на Великата ложа на България, начело на която за Велик майстор е избран ген. Александър Протогеров. След края на Първата световна война в масонските ложи са привлечени голяма част от българските интелектуалци, политици и индустриалци. В една декларация от 1928г. Великата ложа на България формулира следните принципи на масонството: “любов към ближния и към родината, вяност към семейството, стремеж към истината, свобода на мисълта, търпимост към мненията и идеите на другите, самопожертвователност за ближния.”

Тези идеи проникват и в кюстендилското гражданство, а оттам и сред босилеградската бежанска интелигенция. През 1926г. е създадена ложа “Македония” в Кюстендил. Сред основателите ѝ е Добри Данев, който подава молба за прием в столична ложа на 2 февруари 1925г. Посветен е година по-късно, а на 15 март 1926г. по ускорение е повишен в степен “другар”. Д. Данев е известен в босилеградските среди като дългогодишен учител и директор на прогимназията. Той е един от най-дейните участници в съпротивата срещу прилагането на Ньойския договор. Макар че по произход е

от Щип, той свързва своя живот с Босилеградския край. Когато постъпва в масонска ложа “Македония”, той е 50 годишен, семеен с две деца и работи като помощник училищен инспектор. Д. Данев е избран за депутат от “Македонската парламентарна група” в Народното събрание. Друг босилеградчанин, посветен в ложа “Македония”, е Йордан Захариев /1877-1965/. Той е изследовател на Кюстендилския край, учител и директор на гимназията в града. За приноса му към българската наука е избран за член-кореспондент на БАН. Сред най-известните му книги са: “Кюстендилското Краище”, “Каменица”, “Пиянец” и “Кюстендилската котловина”.

Към масонското движение е привлечен също и Емануил Попдимитров /1885-1943/. Известен български поет и водач на движението на западнопокрайнинските българи, Е. Попдимитров подава молба за посвещение, когато е на 48 години - на 13 март 1933г. Посветен в софийската ложа “Светлина” на 24 април 1933г. Изнася различни доклади, известни в масонските среди като “градежи”. Сред тях особен интерес предизвиква докладът “Масонските идеи в литературата.” През 1938г. подава молба да бъде “приспан”, т.е. той се разграничава от масонското движение. Именно в този период е приспана и ложа “Македония” в Кюстендил. Тази тенденция съвпада с негативното отношение към масонството в Германия, от която е взиман закон за закриване на ложите и гонение срещу евреите, известен като Закон за защита на нацията. Великата ложа на България е поставена извън закона и е възстановена едва в средата на 90-те години на XX век.

Участието в масонството на интелектуалци, свързани с Босилеградския край, е факт, който показва тяхната съпричастност към процесите, протичащи в България. Обособените елитарни общества включват в себе си много бежанци, които се борят за свободата на родния си край. Показателен пример за масово участие в масонството е присъствието на много македонски българи в ложите. Те едновременно с преследване на целите на масонството, се опитват да го използват за облекчаване положението на останалите под чужда власт българи. Подобни са сигурно мотивите на свързаните с Босилеградския край личности, участвали в масонските ложи в България.

Използвана литература:

В. Георгиев. Масонството в България, С., 1986.; **М. Иванов.** Масонските ложи в България. Част първа.; от същия автор - Масонска ложа “Светлина”. Част втора. Кюстендил, 2002.; Масонството и България, С., 2002.

Н.с. Ангел Джонев

Съпротива срещу сръбската окупация на Западните покрайнини до 1934 година

Въоръжената съпротива е в отговор на установения в Западните покрайнини жесток окупационен режим. На държавния тероризъм от новосъздадената Сръбска империя е нужен решителен отпор. Налагат го естествените закони за физическо и национално оцеляване. Въоръжените акции датират откъм 1922г. Без да уточнява времето на първите бойни прояви Иван Михайлов пише, че вътрешната македонска революционна организация (ВМРО) има намерение да проведе такива в Шумадия и Белград. “В тази насока се установи –бележи Михайлов – братско сътрудничество и със смели хора от така наречените Западни покрайнини”. Никъде, обаче той не споменава наличието на революционна организация в покрайнините. Но такава е създадена и предприема действия паралелно, съвместно и с решаващата помощ на ВМРО. Създателите на Вътрешната западнопокрайска революционна организация (ВЗРО) “Въртоп” приемат устав подобен на този на ВМРО. Учредителният конгрес на ВЗРО “Въртоп” е проведен на 16 декември 1928 г. В устава са регламентирани целта, средствата, организационната структура, функциите на Централния комитет и други. Организационно окупираната западнопокрайска територия е разделена на четири пункта: Босилеградски, Трънски, Царибродски и Кулски с пунктови началници, на чието подчинение са войводите на чети. В отделните селища се създават бойни групи. В селището, където те са повече от пет се формира чета с войвода.

Първите чети се появяват към 1922-1923 г. Численият им състав е от 15-20 души. От това време се споменава за чети с войводи Герасим Янев, Панчо Михайлов и Николов. Тогава в сръбската преса се съобщава за чета от 150 души, готова да навлезе в Босилеград. На 18 юни 1923 г. е забелязана

група от 11 души с водач Златко Станойков. Пак в околностите на Босилеград на 26 август същата година, се появява чета от 35 човека.

Въоръжената съпротива се активизира от 1929 г. Поставено е началото и на бомбените атентати. Те са свързани с конституирането на ВЗРО "Въртоп" и с възприетата тактика на ВМРО за четнически акции и атентати с малки по численост групи. Поставена им е задача е да действуват не само в поробените краища, но и да изнесат бойните си акции към обекти във вътрешността на Сърбия.

Към 11,30 часа през ноща на 8 юни 1929 г. избухва взривно устройство на железопътната линия между гарите Вранска баня и Прибой. Повреден е локомотива. На същата дата около 22 часа близо до с. Долно Уйно избухва престрелка между български и сръбски граничари. Престрелката трае два часа и е предизвикана от движението в окупирания територия на въоръжена група.

От Белград се съобщава, че в първата седмица на месец октомври 1929г. преждевременно избухват три адски машини по железопътната линия Белград-София, а до гр. Пирот друга адска машина поврежда един локомотив и ранява двама души. На 21 ноември под вагон-ресторанта на експреса Белград-Цариброд избухва експлозив. Първите съобщения от сръбската столица сочат за двама убити и мнозина ранени. Нападателите, 8-10 човека стрелят по влака и изчезват.

Атентатите продължават и следващата 1930 г. В 18,30 часа на 3 март две непознати лица хвърлят бомби в пиротския хотел "Национал". Същите лица задействуват още две бомби на улицата в близост до хотела. На 12 юни в 21 часа избухва адска машина в третокласната качалня на Нишката гара. Тежко са ранени двама войника и една ученичка. Убит е ветеринарният контролор Ранкович. Два часа по-късно наблизко до същата гара следва нова експлозия. Адската машина е поставена до релсите на линията Ниш-Пирот. Вече на 13 юни в 3,00 часа през ноща избухва друга бомба в крайнините на гр. Ниш. Няма пострадали хора. А Сръбската полиция обискира всички пътници във влаковете, но не открива атентаторите.

Атентатите и четническите нападения се усилват през 1931 г. Те стигат и до Белград. На 17 март рано сутринта бомби избухват пред Министерството на пътищата и железниците, Военната академия и министерството на войната. Четвърта бомба е открита пред старите казарми. Жертви няма, с изключение на един ранен майор с име Рекалович. 20 юли маркира нов атентат при моста на река Българска Морава близо до гр. Лясковец. Има незначителни материални щети, без човешки жертви.

От дълго време в Босилеградско и в съседство с него действа Кочанската чета на войводата Ефтим Георгиев Ташов (Полски), родом от с. Нивичани, Кочанско. Нейно дело е кървавото сражение при връх "Бесна кобила". Използуваните извори не разкриват, кога точно пушечни залпове и трясъци на бомби огласят най-високия връх в Кюстендилското крайще. Вероятно сражението е в първата половина на 1931 г. В него е тежко ранен, участникът в атентата при Вранска баня и четник в Кочанската чета, Захари Янакиев, роден в с. Долна Лисина. Заловен, той е откаран в Белград и осъден на смърт. Пред съда се държи достойно. Защишава българското име и чест и увисва на бесилката в Белградския затвор на 26 януари 1932 г., едва 26 годишен.

Втората половина на юли 1931 г. край Вранска баня загива войводата Ефтим Полски. При с. Горна Лисина пада убит неговият близък приятел и помощник Георги Йосифов Спанчевски от с. Спанчево, Кочанско. Физическият убиец е кметът-продажник на с. Плоча Стоян Филипов (Прекръстил се на Филипович). На 1 септември белутчанинът Асен Спасов Северинкин (Северински) стреля срещу него. Тежко раненият кмет-отродок е закаран на лечение в гр. Скопие, където умира. Подгонен от сръбски стражари, за да не падне жив в ръцете им, Асен възпламенява две бомби и се саморазкъсва.

Въоръжените нападения не стихват и през 1932 г. В сръбската и друга чужда преса проникват съобщения за нови атентати в Белград на 30 май. Адски машини са възпламенени на няколко места, една от които недалеч от Кралския дворец. Според сръбски полицейски източници експлозиите имат демонстративен характер. Около това време във влака Ниш-Белград е извършен атентат без големи поражения, но с определен морален ефект.

На 30 септември адска машина избухва във Военния клуб в Белград. Убито е едно цивилно лице, а военният комендант на града генерал Радонович се спасява.

От началото на месец октомври 1932 г. няколко пъти и на няколко места сърбите са нападани от една чета, наречена от Иван Михайлов "хвърковата". На 26 октомври тя се появява край с. Дукач. Около 17,30 часа бомби и куршуми засипват тамошният жандармерийски пост. Завързва се ожесточено сражение, след което четата изчезва без жертви. Цялото местно население под заплаха от масови репресии е изкарано в помощ на жандармите по издирване на нападателите, но без успех.

Заклучението на сръбските власти е, че четниците или са миналите Българската граница, или са местни хора, които след светкавичната атака се прибират по родните си места.

Няколко дни подир нападението четата отново напомня за себе си. Открита, тя е принудена да приеме неравностойно сражение при връх "Църноок". Въпреки неравенството на силите се измъква невредима и пак потъва в неизвестност. На 19 ноември тя се задействува отново. Трима от четниците са облечени в сръбски военни униформи. Узнавайки мястото на устроената засада, убиват сръбския часовой и обсипват с куршуми жандармите, които с бягство напускат мястото на засадата и се скриват в Босилеград. Нелегалните се отправят накъм с. Извор и попадат на друга засада. При завързалата се престрелка са убити двама сръбски стражари, а четата изчезва без следа.

Сръбски вестници изнасят данни за атентат до казармите на гр. Зайчар. Там на 19 декември 1932 г. към 23 часа са задействувани 14 бомби-тип "одринки". Избухват 12. Пак сръбски източници уведомяват, че на 20 декември в 15,30 часа на 600 метра от Зайчарската гара е взривена адска машина. Открита и обезвредена е и друга. На 25 декември наблизо до Белградската гара е изненадано едно лице. Преди да се освободи от бомбата, тя избухва и го убива. До трупа е намерена още една бомба.

Атентатната битка между поробени и поробители не престава и през 1933 г. На 6 май в гр. Ниш избухва адска машина. Голям морален и материален ефект имат взривените две адски машини в Белград. Падат убити и ранени. На 5 юни гр. Ниш наново е разтърсен от силна експлозия. Тези атентати изглежда са заключителните акорди на страшната бомбена музика. От 1934 г. не се съобщава за атентати и други въоръжени акции. Причините са главно две. Сърбите вземат изключителни мерки за сигурност по железните линии и други обекти. На всеки 50 метара по железопътните трасета има патрули, а гарите гъмжат от агенти, сражари и войници. Засилена е охраната на държавните учреждения и служби. Втората главна причина за мен е преврата в България на 19 май 1934 г., който в някои отношения се явява в сръбска услуга. Забранени са ВМРО и ВЗРО "Въртоп". Преследвани, арестувани и съдени са дейци на двете организации.

Изброените в предходните редове революционни прояви след сръбската окупация на Западните покрайнини до 1934 г. изпълняват предназначението си. От една страна показват на поробителя, че не може да вилнее безнаказано в изконни български земи. От друга-доказват, че българският дух е жив. Че българите там могат да разчитат на въоръжена закрила, когато и където е нужно.

Тодор Димитров

Петър Карагеоргиевич българин?

Първият писан източник за това се е появил във в-к "Рилски Балкан", в Дупница, през 1903г. който се позовава на вестник "Поща". Тъй като по времето на турското робство границата между българи и сърби е била относителна и борбата срещу турското робство обща, а българите и сърбите тогава не са били обременени с днешните си спорове, от днешната дистанция от време са твърде интересни свидетелствата оставени в тогавашните вестници.

Ето какво пише в-к "Рилски Балкан" № 39 от 1903г.

"Сръбската история, която се мъчи да пуца светлина в най-тъмните кътове на сръбското минало, е покрила с мрак родословието на династията Карагеоргиевич.

Във френската енциклопедия родоначалника на тая династия е изкаран френец. Сърбите го мислят за австрийски сърбин; Милоевич, който най-много се е занимавал с биографията на великите сръбски мъже, е хвърлил пепел върху родословието му. Истината обаче сама си пробива път.

Началото на Карагеоргиевичевия корен е с. Баня, Дубничка околия; майка му се е оженила в с. Тополница и е родила 3 деца, първото Черен Георги (Кара Георги), второто пак мъжко, но умряло, а третото женско на име Миля, която пък отсетне се оженила у с. Горна Диканя, Радомирска околия. Тая именно сестра на Миля, която е умрела преди 30 години на възраст 90 години е канена 3-4 пъти с писма от брат си Кара Георги да отиде и живее при него у Кара Крагово (Крагуево) и ако имала деца да ги земе и тях защото той бил княз и имало на що да живее. Обаче, тя като проста жена, не отишла. Кара Георги по-стар брат, бил буен и юначен, изначало бил постъпил доброволец в турската кавалерия, тъй наричан "Казак алай", там той се ползувал с голяма чест и турците, за разни разправи, хората повече ги пращали за до Кара Георги. След няколко време Кара Георги е дохождал с още други другари на гости при сестра си в с. Горна Диканя. След като е прегостувал

няколко дена, е заминал за полка. В едно късо време той с няколко души още свои другари бил подозрен в обир на една хазна, вследствие на което той тогава е бил принуден да избега към Австрия и от там е подигнал въстание против турците. Всичко туй е расправяно от сестра му а пък сега и от живи хора, които помнят всичко туй. Сестра му Миля е оженена за Ивана, а Иван и Миля са добили син на име Трендо, който преди 10 години е умрел на 75 год. а неговата жена Мария Трендова е още жива и е на 65-70 години и тя всичко знае и още от турско време е предавала туй на сина си Михал Трендов Мильонов който е днес тук в София и който от името на сестрата на Кара Георги Миля носи и днес презимето Мильонов. Туй нещо да се изучи още по-добре, ако се отиде на самото място и от стари хора напълно ще се установи фактът че Карагеоргиевичите произхождат от български народ.

“Рилски Балкан” № 39, в. “Поща”

Същото нещо пише и Васил Коритаров в книгата си “Сапарева баня” през 1990г. позовавайки се на “Рилски балкан, седмичен местен орган в Дупница, както и на някои други вестници...” и добавя: “Съдбата на Георги била известна още преди Освобождението и на неговите близки и роднини в родното му село Сапарева баня. Те се гордеели, че той благодарение на бойните си заслуги към сръбския народ бил провъзгласен за крал. Именно за това, чи били близки на крал, в Сапарева баня на някои от тях започнали да казват Кралете, което се твася за Илия Джоргов и Кралювите (Вучалийски). (В. Коритаров, Сапарева баня, стр. 83)

Наближава 120-годишнината от Сръбско-българската война

Костницата на Нешково рухва

В памет на загиналите войници и офицери от Сръбско-българската война /1885/, недалече от Цариброд, на Нешков връх, през 1900 година е построен паметник на загиналите войници и офицери. Паметната костница била построена по решение на Царибродският градски общински съвет, който на заседанието си от 22 ноември 1899 година, взел решение за формирането на комитет за построяване на паметник. Това може да се прочете в Устава на комитета за построяване на паметника /Протокол № 19/ а по предложение на царибродският общински съветник Никола В. Руменов. В комитета още влезли: началника на Царибродският гарнизон, царибродският градски общински кмет, Никола В. Руменов, Стефан Симов, Мита Младенов, Гога Кръстов, Донча Игов, Гога Стоянов и Ставрий Станчев. В чл. 2. на Устава, гласи: "Целта на комитета е да въздигне в гр. Цариброд паметник на падналите офицери и войници, през времето на Сръбско-българската война 1885 година". В 19 члена от Устава, на законова основа е уточнена финансовата отговорност на членовете на комитета.

Самата форма на паметника е необикновена, строена от бял облицован камък и тухли на три нива – основа, четириъгълник и пирамида. В дъното на паметника, озидано с бял облицован камък след построяването и освещаването му били погребани костите на загиналите войници и офицери. В момента от едната страна на четириъгълната постройка е зейнала голяма дупка. И тя се увеличава с всяка изминала година. Рони се камък по камък, пада тухла по тухла. И нищо не се прави, унищожаването на паметника да спре. Отдавна вече и костите на загиналите войници ги няма в костницата. Къде и по какъв начин са изчезнали, трудно е да се каже. Но никак не е трудно за разбиране защо костите са изчезнали и защо паметникът е в такъв занемарен вид. След време, ако нещо не се направи за неговото възстановяване, дупката още повече ще се раззине а пирамидата все повече ще получава други измерения. И тогава – край на паметта ни! Може би тогава и няма да бъде толкова важно кой, къде и защо е разнесъл костите на загиналите войници, кой колко е виновен за разрухата на обекта и кой за какво ще носи вината.

Този паметник е важен най-вече за нас самите. Той трябва да стои като предупреждение за една налудничавя война която срещу България поведе преди един век сръбският крал Милан. Трябва да стои в памет на загиналите български войници и офицери. В памет на онези българи от височките села в Царибродско, които като доброволци взеха участие във войната. Трябва да стои и като част от историята ни, която някои с лека ръка забравят. Трябва да стои и като предупреждение за мегаломанията и като белег на времето. Един век никак не е малък период от време че току така да се отказваме от миналото си.

В името на европейските ценности като нация трябва да водим сметка за състоянието на нашите исторически и културни паметници. Ако искаме да ни уважават другите трябва и ние най-вече да уважаваме нас самите. Паметната костница на Нешково със зейналата дупка върху една от стените ѝ ни предупреждава тъкмо за това. Лошото е, че ще става все по-голяма и по-голяма докато като не разберат, че нещо трябва да направят за себе си. Защото народ без минало няма бъдеще!

Предистория

На 2 ноември 1885 г. Сърбия обявява война на България и незабавно предприема бойни действия. Поводът е подготвен много добре – дни наред преди обявяването на войната сръбските граждански и военни власти изпращали свои агенти сред българското погранично население. С обещания – пет години нямало да се събират данъци и да се вземат войници, подкупи, заплахи, шантажи и пр. Те се опитват да му внушат да се откаже от България и да посрещне сръбската армия като "освободителка". В последните дни провокаторите преминавали и към въоръжени действия, които се приписвали на българите и се използват като повод за обявяване на войната.

Това за повода. Но в манифеста на крал Милан от 2 ноември "Към сръбския народ" сръбският крал се поставя в ролята на блюстител по спазването на Берлинския договор. Мотивът за войната е "насилствено нарушение" на договора от Българското княжество, защото Сърбия не можела "да бъде равнодушна към промяната на равновесието между народите на Балканския полуостров." Както става известно от дейността на сръбското кралско правителство, от плановете, които сръбското военно министерство разработвало, истинската цел за войната е: да бъде осуетено съединението на Източна Румелия с Княжество България; да бъдат завладени – на първо време българските земи до река Искър, както и да бъде изолирана България от Македония.

В заключение на своя манифест крал Милан декларираше, че много разчита в "тия сериозни минути" на "своя драг народ", на неговата преданост "към своето сръбско дело". Тази несправедлива, грабителска война не се възприела обаче от сръбския народ като "сръбско дело". От нея били изненадани не само българите, но и сърбите. Излъгани първоначално, че ще се бият с османлиите, сърбите научили с почуда, че ще воюват с българските си съседи, с които водили многовековни съвместни бърби против османските поробители. Затова сръбските войници не се биели с желание а и народа не бил очарован от действията на своя крал.

В навечерието на войната и в началото на бойните действия съотношението на силите било в полза на сръбската армия /на север от Балкана това неблагоприятно съотношение се запазва и до края на войната/. Българите воюват в състава на Западния корпус с командир майор Аврам Гуджев, който отбранява границата южно от Балкана – 21 и 3/4 пехотни дружини, 5 ескадрона и 5 батареи – всичко 17 437 души и 34 оръдия. Имат и един незначителен резерв в София. Северно от Балкана районът се отбранява от Северния отряд с командир капитан Атанас Узунов, който се състои от 17 и 1/2 пехотни дружини, 1 и 1/2 ескадрона, 6 батареи – 37 оръдия – всичко 15 000 бойци – малко запасници и най-вече доброволци и опълченци. Докато сърбите имат общо 60 700 души, 26 батареи и 1 конна бригада. Или две към едно в жива сила в полза на сръбската армия.

За победа в тази отечествена, народна, справедлива за българите война, значителна роля е изиграл и фактора - доброволци.

Участието на доброволци

В Сръбско-българската война 1885г. участва и населението от Царибродско и особено от Височките села. Капитан Коста Паница казва следното: *"За чест на изатовчани и каменичани ще кажа, че те с готовност приеха това предложение, като извадиха в най-скоро време даже и децата си, за да помагат на делото и не се уплашиха от куриумите, а спокойно следваха подир щелта и с възхищение всичкото време викаха "ура" под диктовката на Дюстабанов".* Сред загиналите в Сръбско-българската война е и царибродчанинът Алекса Пайташев, внук на Стамен Пайташев, потомък на един от най-старите царибродски родове – Пайташеви. Те са известни и с това, че голяма част от мъжете във фамилията взели активно участие и в Балканската и Първата св. война.

На 11 ноември се води сражение в Славиня, сръбските части заемат височината край селото и над с.Брайковци. През нощта на 11 срещу 12 ноември, отряда на капитан Паница провежда успешна нощна атака и завзема височината над Славиня /във Видлич/. Трябва да се отбележи, че много

височани са участвали в отряда /смолчански/ на Коста Паница, има предание и за участието на жената войвода, на име Бояна от село Брайковци. Каменичани, изатовчани, брайковчани са участвали в създаването на окопите и други отбранителни съоръжения на западните части на Плоска.

След войната, капитан Паница подема инициатива за построяване на паметник на Плоска на загиналите войници. Били докарани камъни от каменички "Вър", но по ред причини паметникът не бил изграден. Възрастни каменичани и днес разказват, че камъните могат да се видят по някои къщи на по-заможни каменички семейства. Следите от окопите по Плоска могат да се видят и днес и се възприемат като паметници на далечни събития.

По време на войната в Цариброд пребивават както българският княз Александър I и поетът Иван Вазов, така и загубилият войната крал Милан и сръбският писател Бранислав Нушич. И двамата писали по своеобразен начин за войната. Иван Вазов оставил в наследство на поколенията "Новото гробище над Сливница", Бранислав Нушич написал "Разказите на един ефрейтор".

След 1885 г. не само в Цариброд, но и в редица други български градове и села населението построило паметници и костници в памет на загиналите български войници в Сръбско-българската война. Паметници от този период съществуват в градовете: Сливница, Хасково, Трън, Брезник, Нова Загора, Котел, Лом, Варна, както и в селата: Гургулят, Александрово, Летница, Замфирово, Мокреш, Горни Кортен, Якимово.

За Паметника костница на Нешково съществува богат снимков и архивен материал. Сравнявайки някои от по-старите снимки с тези от по-новото ни минало, ще видим, че Паметникът, както му викат царибродчани е претърпял големи изменения към лошо. Любимото място на царибродчани всеки момент може да се превърне в изоставено и занемарено място. Като се има предвид, че след няколко месеца ще празнуваме 120-годишнината на тази война, няма да бъде лошо да се замислим върху миналото ни и най-вече върху смелостта на онези наши славни и неславни герои, чиито кости десетилетия след това други неславни обаче "герои" разнасяха из горите на Нешково.

Зденка Годорова

От дейността на КИЦ "Цариброд" в Босилеград

По повод 19 февруари деня на гибелта на Апостола, КИЦ "Цариброд" в Босилеград организира група от десетина граждани които участваха в церемонията по полагаането на цветя на паметника на Апостола в София. В групата бяха директорът на основното училище в Босилеград г-н Методи Чипев, директорът на босилеградската гимназия Антон Тончев, журналисти на ТВ "Кодал", радио Босилеград и "Братство". Превоза бе организиран с микробуса на КИЦ-а който пое разходите по пътуването.

След церемонията босилеградската група успя да се срещне с Президента на Република България Георги Първанов, с когото се задържаха в кратък разговор, подариха му "Бюлетина" и си направиха снимки за спомен.

%

КИЦ-а в Босилеград по повод Баба Марта раздаде над 300 мартенички на босилеградските деца и на някои възрастни. Такава акция КИЦ-а в Босилеград провежда за пети пореден път. Мартеничките са дарение от Столична община София.

%

На 22 март представителя на Европейската наблюдателска мисия стационариран в Прешево, французинът Ален Бесон изненадващо посети Босилеград и се задържа около 1 час в разговор с представители на КИЦ-а в Босилеград, които подробно го информираха за положението на българското малцинство в Сърбия и Черна гора във всички области на обществения живот. Ален

Бесон каза, че всичките събрани информации ще бъдат включени в доклада който представителите на Европейската наблюдателска мисия всяка година изпращат в Брюксел. “Точните информации са много важни за коригиране на европейската политика по отношение на етническите проблеми в Сърбия и Черна гора” – каза Ален Бесон. Представителите на мисията отказаха среща с журналисти.

%

На 23 март КИЦ в Босилеград с помощта на дирекция “Култура” към Столична община София и театър “Възраждане” два пъти изпълниха детската постановка “Мартенска приказка” от Нели Горанова – в детската градинка и училищният стол. Артистите Татяна Захова, Ивет Лалова, Мариана Жикич и Роберт Янакиев изпълниха пиесата и искрено зарадваха босилеградските малчугани на които явно им липсват подобни зрелища. С артистите бяха и представители на дирекция “Култура” начело с г-жа Петя Йотова и директора на театър “Възраждане” г-н Георги Георгиев.

%

На 26 март КИЦ-а в Босилеград организира 60 футболни запалняковци които бодриха българските национали на футболния мач България – Швеция от световните квалификации. Мачът се проведе на Националния стадион “Васил Левски” в София. България загуби с 0 : 3 от шведите. Българският футболен съюз обезпечи 60 безплатни билета на босилеградчани от които 10 са дадени на босилеградските студенти в София. Председателя на фенклуба на ЦСКА от Кюстендил г-н Иван Николов подари 60 фланелки на босилеградските запалняковци и простря дълъг транспарент надписан с имената на Кюстендил, Босилеград и Скопие.

%

В рамките на проекта “Борба срещу ксенофобията, расизма и дискриминацията към етнически малцинства и застрашени хора” на 28 март бе открита изложба на фотографии на тема “всекидневието и културата на моя роден край” подбрани с конкурс от четири общини Ниш, Княжевац, Босилеград и Нови пазар.

На 29 март представители на Сдружение МОСТ от Белград бяха в Босилеград и проведеха работилница в КИЦ Босилеград на тема “красота на различията”. Работилницата се проведе с присъствието на зам.кмета АлександърАлександров и директора на основното училище Методи Чипев. Бе постигнат договор в Босилеград да се нарисува мурал в която изработка ще се включат местни художници и ученици от гимназията които до края на април трябва да приключат с картината.

%

На 11 април в помещенията на КИЦ-а в Босилеград се проведе изложба на фотографии на тема: “Всекидневието на моя роден край”. Изложбата е част от съвместния проект “Представяне на позитивни междуетнически взаимоотношения с цел изграждане на мир, развитие и интеграция в многонационални среди в западна, източна и югоизточна Сърбия”. Проектта се провежда под патронажа на италианската неправителствена организация СООРІ в сътрудничество с местните неправителствени организации с цел да се представят междуетническите взаимоотношения и интеграцията. Идеята е да се даде принос срещу дискриминацията и да се насърчи мирния съвместен живот. Изложбата е резултат на конкурса който се проведе в Ниш, Княжевац, Босилеград и Нови Пазар. Проектта частично се финансира от Европейската комисия в рамките на Европейската инициатива за демокрация и човешки права. Под организация на КИЦ-а от Босилеград участваха 35 автори с над 100 снимки. Първа награда получи Сунчица Янева от Босилеград.

%

Министерството на образованието и науката на Република България, предостави на КИЦ-а в Босилеград учебници и друга материали за подготовка на кандидатстудентски изпити. Очаква се и тази година от Западните покрайнини да бъдат приети 32 до 34 студенти по 103 постановление на Министерски съвет. Също така в Босилеград ще бъдат проведени подготвителни курсове по български език и история. По-подробни информации могат да се получат в КИЦ-а в Босилеград или направо на сайта на МОН: <http://www.makstudent.hit.bg/>

Историята на “Кюстендилска пролет” и създателя на емблемата ѝ Венко Стефанов Петров

В 1966 година началникът на отдел “Култура” в ОбНС – гр. Кюстендил Кирил Поромански прави сценарий за чествуване на празника “Кюстендилска пролет”, който да придаде по-светски характер на празника чрез манифестации и демонстрации на площада, съпроводен с музикални, хорови и солови изяви на различни състави в града. В тържествата, които се провеждат предимно на площада, но и в м. “Хисарлъка”, взимат участие всички училища в града, но и много обществени организации и предприятия.

Празникът се съпровожда и с избор на “Девојка кюстендилска пролет”, която заедно с подгласничките си да вземе участие в тържествата на 21 март всяка година.

Около 1968 год. Поромански възлага на художника Венко Петров да създаде проект за покана на обществено значими личности и кюстендилци от страната за присъствие и участие в празненствата. Така се стига до създаването на знака “Кюстендилска пролет”, който става емблема на тържествата. Емблемата се явява почти по всички витрини в града, на официални и неофициални места. Изработени са различни сувенирни стоки със знака, които се продават в ГУМ и множество павилиони и сергии в града и Хисарлъка. Така емблемата постига обществено признание и утвърждаване.

За дарение на девојките “Кюстендилска пролет” В. Петров създава плакет и значка със същата емблема, изработени в монетния двор, които по-късно, с въвеждането на конкурсите “Мис кюстендилска пролет” са заменени с медалиони.

Без перипетии не минава и емблемата “Кюстендилска пролет”. В началото на 80-те години, под формата на “модернизиране” на емблемата се прави опит за подмяната ѝ. В продължение на 4-5 години няколко кюстендилски художници създават нови емблеми за пролетта. Въпреки въвеждането им, те нямат значително времетраене и приложение. Отдел “Култура” в община Кюстендил възлага отново на В. Петров да възстанови създадената от него емблема, която се използва и сега със същия предишен успех.

Венко Стефанов Петров е роден на 20.03.1937 г. в с. Радичевци, Босилеградско. От 1944 г. заедно с родителите си живее, учи и работи в гр. Кюстендил.

В 1961 год. завършва ВИП “Н. Павлович” – София /Художествената академия/ при проф. Илия Петров със специалност живопис.

От 1961 година до 1976 година работи като учител и методик в ОНС отдел “Просвета”. Учителствува в Политехническата гимназия, III и II СОУ гр. Кюстендил. Води кръжоци по изобразително изкуство в Дом на културата, Пионерски дом и др.

В тези форми на работа, а по-късно и като учител в специализираните паралелки по изобразително изкуство в СОУ “Даскал Димитрий”, подготвя и насочва във висшите и полувисши институти в страната много от художниците, архитектите и учителите по изобразително изкуство в гр. Кюстендил и окръга. Много от тях са на върхови места в професията си.

От 1976 година до 1986 година работи като уредник в Художествената галерия “Владимир Димитров-Майстора”. В галерията освен уредническата дейност пише редица статии по проблеми на изобразителното изкуство и за живота и творчеството на изтъкнати кюстендилски художници. Изнася десетки лекции в училища, предприятия и обществени организации. За цялостната му дейност е удостоен със званието “Отличник” на Комитета за култура в 1979 година.

От 1986 – 2001 година работи като инспектор и експерт по изобразително изкуство в Инспектората по образование в гр. Кюстендил, откъдето се пенсионира.

Като художник работи предимно в областта на живописиста, но и в плаката, стенописиста и др. видове изобразително изкуство.

Член е на ОГ на художниците от 1961-1990 година, като в два мандата е избран за творчески секретар на групата.

От 1990 година е член на СБХ и Представителството на СБХ в гр. Кюстендил.

Участва във всички изложби на Окръжната Галерия на художниците и Представителството на СБХ. Участва в V, VI, VIII и IX общи изложби на кюстендилските художници и представителната ни изложба в Брянск и Москва 1979 година, Зонални изложби “Струма”, Национални изложби, ОНИ “Кюстендилска пролет”, Национални изложби на художниците учители, пленери и други.

И днес г-н Венко Петров активно се включва в културния и обществен живот на града.

Динко Новаков

Графиките на Румен Нечев от Пловдив в Котор

След откриването на българско консулство в Подгорица започнаха да се установяват културни връзки между България и Черна гора. По инициатива и в организация на българското посолство в Белград и Центъра за култура в Котор, в галерията Стари град бе открита изложба на пловдивския художник Румен Нечев. Постановката представляват трийсетина графики от различен формат.

На откриването на изложбата културното аташе при българското посолство в Белград Стоян Станкулов каза, че Нечев е един от водещите съвременни български художници.

Неговото творчество е изключително съединение на графиката, традицията и някои модерни техники които не търпят никакви ограничения. Поради това той сам прави и хартията на която изработва графиките. Според г-н Станкулов, изложбата надвишава димензиите на една обикновена изложба, защото продължава взаимното запознаване което са трасирали българските държавници в края на 19 век когато са създадени дипломатическите отношения между България и Черна гора. Убеден съм, че двете страни така ще се върнат там където им е мястото в голямото европейско семейство.

“Изложбата има за цел вече започнатото сътрудничество с град Несебър да се прошири и на другите видове културно и художествено творчество” – каза Драгица Милич зам. министър по култура на Република Черна гора, и Котор и Несебър да станат центрове за срещи на художниците, обмен на идеи и културни ценности.

Сътрудничеството е започнало още през 1999г. по инициатива на Дружеството Черно море – Адриатика и Стоян Станкулов, когато которската делегация в рамките на манифестацията Месец на европейската култура е посетила Пловдив. Срещите са продължили в Несебър с който община Котор е подписала Протокол за сътрудничество. На срещата на Градовете на световното наследство на Балканите е приета обща Декларация, с която са представени градовете на световното наследство на ЮНЕСКО. Делегацията на Несебър повече пъти е била в Котор.

“След известен застои продължаваме сътрудничеството не само поради отговорността към подписания Протокол, но и с намерение да тачим отношенията между двата града които имат какво да си кажат показвайки как се изграждат мостове и как се пазят приятелства” – е казала градоначалничката на Котор.

Тя се заблагодари на българските детски театри които години наред са участвали на фестивала в Котор и ги позова и тази година да обогатят которската детска приказка.

М.Д.П/Р.М.

Благоприличие и говор

Държанието на човека в обществото е от голямо значение. То трябва да бъде изискано. Благоприличието е външен израз на доброта и показва благовъзпитаност.

Важно е изражението на лицето на човека в обществото на другите. Външният облик на човека трябва да бъде приличен, приятен: да поздравява учтиво с леко навеждане на глава, с приветлива

усмивка, без излишни жестове. Така физиономията му и да е невзрачна, може да бъде приятен и да печели обич и уважение. Ако има добри мисли, добро сърце, ако е кротък, незлобив, жизнерадостен, образът му ще бъде светъл, приветлив, сияещ, защото мислите се отразяват в очите, четат се в погледа, личат в челото, откриват се в целия му лик.

Човек трябва да бъде с поглед чист, открит, ясен и тъй ще печели сърцата на хората; да се отнася внимателно към всички, да бъде кротък, смирен, спокоен, миловиден на лице и да стои над мизерията в живота. Човек трябва да говори спокойно, тихо, не много високо, да не вика и обръща внимание и на тия, които не участват в разговора. Високото говорене, неизчакването, изпреварването да се вземе думата издават лош характер. Надвикването, шушненето, препирането с когото и да е, излишното любопитство е неприятно, лошо, досадно, не препоръчва човека. Говорът е красив, когато тонът на гласа е умерен, не повишен, спокоен. При всеки разговор е нужно да се проявява търпение, сдържаност на нерви и внимание към говорещия.

Говорът се краси най-много от предмета му – от мислите които се разкриват и от изящната и цветуща реч. За да не греши езика ти, внимавай кога говориш, как говориш и защо говориш. Който иска винаги да се чува неговия глас, никога няма да се отърве от критика, крамоли и свадни. Обмисляй това, което говориш, за да не грешиш. У човек с къс ум, езикът обикновено е дълъг.

Препоръчително е по-малко да се говори, повече да се слуша, особено пред по-възрастни и авторитетни лица и пред гости. Често пъти мълчанието е по-ценно. То дава възможност да се съсредоточи съзнанието върху даден въпрос и така да се даде по-правилен отговор.

Пази се от лъжата. Тя е рана, оставя белег – недоверие. Лъжата е срамна лошевина, раболепна, мерзостна за всекиго. Този, който лъже, е нечестен. Ето защо, чуеш ли нещо лошо – някоя новина, не го разгласяй, докато не се увериш, че е тъй, както е предадено, да не се притурия нищо към чутото, в разговор да се предава самата истина. “Не крадете, не лъжете и не се мамете един друг” – се казва в Библията.

Пази се от лъжата: говори само истината. Лъжата е като снежна топка, колкото повече се търкаля, толкова повече се уголемява. Истината се притиска, но не се пречупва, рано или късно тя изплува като масло над водата. “Ако вървиш с очи към слънцето – казва В. Юго, - ти никога няма да видиш сянка”.

Не оскърбявай никого! Не напомняй неудачите, нетактичностите и грешките на човека и въобще отбягвай да спомняш онова, което знаеш, че ще му донесе тягост и неприятност.

Никому не се присмивай, не се подигравай! Подигравките не са невинни. Подигравачът за всекиго е неприятен. По-добре е да има сдържаност в думите, да не се говори безразборно за угода някому. Цинизми, думи лоши и приказки празни нецензуровани не бива да се слушат. Кога се заговори нещо лошо – или премълчи, или се отдалечи. Разпри и препирни – това са свидетелство на гордост. Те принижават достойнството на човека.

От голямо значение е да знаеш кога и какво да говориш. Всеки трябва да бъде открит, да обича истината. Но на всичко има мярка. Не бива да си нито много дръзновен, нито много боязлив, защото прекалената дръзновеност може да избие в безсрамие и безочливост, а прекалената боязливост – в раболепие. Редно е да се държи средния път.

Не бива да се забравя мъдростта: казана дума – хвърлен камък” – не се връща. По-добре да се премълчи, отколкото да се каже нещо, за което после ще се съжاليا. “Много пъти съм се каял, че съм говорил, но никога за това, че съм мълчал”. “Мълчанието е злато”, казва мъдрият, ала човек трябва да знае кога именно е злато. Пред по-големи и авторитетни хора по-малкият повече мълчи. Ако събеседникът е раздразнен, в нервнo състояние, по-добре е другият да премълчи, да сложи ключ на устата си, за да заблести в златото на мълчанието. Да премълчиш когато е потребно, е много по-ценно, отколкото да говориш. Да не оклеветяваш, злепоставяш и изобличаваш когото и да е, е благородна черта – изискване на благоприличието.

Говорът често се придружава от движения. Те дават сила и убедителност на словото само когато са на място. Едно леко кимване на глава, сериозност в погледа и спокойно движение на ръката са достатъчни да подчертаят известна фраза или израз.

Бързите и често повтарящи се движения на ръцете, тласкането на ръка напред, разперването на пръстите, соченето с пръст, тропането с крак, разни мимики и нервни движения въобще не представят човека добре, още повече при ораторското слово. Движенията при разговор, ако са необходими, трябва бъдат спокойни, естествени, благопристойни. Широките, спокойни, откриващи осанката на говорещия движения на ръцете показват искреност, сърдечност – те са и препоръчителни. При всяка постъпка трябва да има тактичност. Това е израз на благоприличие.

Тактичността е усет да се внимава да не се засегне с нещо събеседникът или тия, с които си в разговор. Има хора по природа тактични, досетливи, съобразителни, внимателни. Те са тия, които изслушват търпеливо всички, макар и да слушат вече познати неща; те са и готови на услуги. Нетактичният проявява нервност, грубост – хлопа, тропа, блъска врати, столове, подсвирква, вика, проявява държание неблагоприлично. Тактичен е тоя, който не говори много за себе си, не занимава хората със своите неволи и тревоги. Не е тактично да се изтъкват преимущества, успехи пред хора, които нямат такива. И тъй, благоприличието сред обществото показва добра благовъзпитаност.

На благовъзпитания човек се препоръчва въздържане от всичко онова, което го злепоставя пред обществото на другите. Чревоугодие, лакомия, пресищане – това са лоши увлечения. Те правят човека нехаен в духовния живот. Както затлъстялата птица не може да лети нагоре, тъй и многото угаждане на тялото е за сметка на духовния растеж. То води към леност, безгрижие, сластолюбие и прави човека като буен, необуздан кон. Св. ап. Павел съветва коринтяните да не общуват с блудници, користолобци, хулители и грабители, с такива дори и да не се събират на трапеза да ядат.

Грубият, гръмогласен глас в превозни средства, обръщаш внимание на присъстващите, е признак на небрежност, незачитане, нехайност – препоръчително е въздържаност.

Пушенето е вредно за сърцето, дробовете и за кесията. Да се отбягва. Неприлично е да се пуши пред по-големи, пред родители, пред авторитетни хора, по улицата и в средата на други без разрешение. Пушенето от жени, особено девойки, съвсем е неепоръчително и е непристойно.

Не по-малко е осъдително пиянството. То обезличава човека като човек. Философът Питак в древността предписва: ако някой извърши някакво престъпление, ако това е сторил в пияно състояние, наказанието да бъде двойно. Добре е всеки да помни думите на св. ап. Павел: “всичко да става с приличие ред”.

Отец Йоан (Занко Станойков)

Горан Игич – Царибродски поет задоен с духа на българщината

Горан Игич е роден през 1978 в град Цариброд, в който до болка обикнал българския език. В момента следва сръбски език и литература в Нишкия университет. Занимава се с журналистика, правозащитна дейност и шахмат. Пише на български, сръбски и английски езици. Владее отлично и трите езика. Не разбира защо някои българи в Цариброд се отричат от родния си език след като той е най-характерният белег на всеки народ.

Роден е в смесен брак от баща сърбин и майка българка. Един е от малкото млади царибродчан, който в момента твори и популяризира българския език и българското творчество сред своето поколение. В момента подготвя стихосбирка на български език. На "Бюлетин", за който не пести хубавите думи, предлага някои от своите стихотворения.

Т Р А К И Я

Дори и това вече не е така!
Отиваме си завинаги.
Вече ни няма,
вече не съществуваме!
И така, чувам
силата на кръвта
която се загуби
в тъмнината
и никой не е чул
моя глас - гласа на
разпокъсаната и прокълнатата
Тракия...

Хей, това е последният тракийски звук!
Стига!
Синовете на Тангра
не търсят помощ,
защото
винаги
Тангра побеждава.
Може би тъкмо затова
вие не ме чухте.
Така изчезнаха последните
скъпоценни камъни...
Най-сетне разбрах
какво е
да си тракиец!

Р Ъ К О П И С

След като видях
колко е силен страха
от Бога
видях ковчег
на единствения Бог
в моя смутен дух.
Това беше моето самолечение
с духовни билки
от Пещерата на студените води
- там където няма болка
и където звезди
летят около съкровищата
на изконната Мъдрост.
Белите ангели и небето
видяха морето
а аз се лекувах
и моята ръка – десница оцеля.

ГУБЯ СИЛИ

Ще влезе в твоята прегръдка
с удара на пулса,
със сияйното движение на моето сърце.
На теб и твоя лик изпращам
нежна целувка
и паля искра след искра.
В звука на морските вълни
аз чувствам трепета на синия свод
и искам да те видя отново
и да гледаме с теб
полета на птиците
и устните си да напоявам
на твоя сладък извор
и да чувствам кръвта,
която тече в тялото,
в сиянието на пролетните сили...
На теб говоря и към тебе вървя –
планина на любов и кошер със сладък мед,

защото съм те целувал с цялото си
същество, още на пръв поглед...
Дакото орлите яздят из небето,
аз стоя без криле.

Високо във висините са звездите
и те чакам - където и да си
и те търся с очите си
но не виждам
от тежка слепота.

Онази, която обичам, това си ти, мила.
А сега чакам... Губя силите си
и не зная какво става с мен,
а ти си моето огледало
и моя сън...
Сега в мен е нощта,
но ще дойде денят.
Твоето име е моята тайна.

В О Д А

Когато поглъщам твоите очи
И твоя поглед милостив и благ
Сбогувам се със светлината
И отивам далече в миналото
И необхватното
Поглъщам твоите очи
Вода и блясък
Аз и Ти
Това бяха
Очите на Албена

/Подготвила: Зденка Тодорова/

Песента на глухарчетата

“Другоселецо, осъзнай се!”

Драги зрители, добър вечер, вие гледате на живо предаването “Ние ви губим времето” на кабелна телевизия “КОРАЛ”, аз съм вашият водещ Ефирчо ПъЛЪРЪтов. Наши и ваши гости в студиото тази вечер са: стерилната спринцовка, изкривената кардиограма, ефикасният хап на босилеградското здравеопазване, сърцелечителя на разбити женски сърца, човека с пъдарския глас и мечтата за общинска власт, бунтаря по нашенски и вашенски д-р Доган Балтонов Жучков. До него отляво е неговият колега нежната ръка с меката китка на педиатрията, тънкото гласче на босилеградската политическа сцена, хвърковатия партиен деец, ловкия царевичар, ембарговия бензинджия, подправката на здравната каша г-н Румчо Налчев Клапчев. В дясно е дамата с игривите очи и черните коси, моделът на Леонардо и Микеланджело, Джокондата със загадъчната усмивка и открития характер, дамата гладиатор в политическата арена и на здравната сцена, нежната душа здраво вкопчана в нашето сиво ежедневие с цел да го оцвети в нежна окраска, да го подобри и демократизира г-жа Демократка Киткарова Кадийска. Тук е и нашият многоуважаван общински съветник минал през политическия пейзаж на Нова Сърбия, изчакал своите пет минутки които най-

вероятно ще продължат четири години и то на върха на общинската пирамида, човека ръководен от принципа “ако не можеш да ги победиш, тогава им се присъедини”, човека който знае кога да завинти и кога да отвинти, и кой трябва да коси и кой вода да носи г-н Целиван Горчинов Интервентов.

Да кажем, че темата на нашето предаване е “Как да доловим песента на глухарчетата”. Вие, драги зрители за да можете да се включите в предаването ползвайте нашия телефон 69069 на който можете да задавате вашите въпроси, и така, казвам добър вечер на наште гости и добре сте дошли в нашето кабелно студио, както казах аз съм Ефирчо Пълърътов и аз съм вашия водещ. Така.

На поздрава на водещия г-н Клапчев кимна с глава, г-жа Кадийска леко премигна, Интервентов делово отвърна с “Добър вечер” а г-н Балтонов се провикна: “Ехеее, има ли българи юнаци!”

-Г-н Балтонов, продължи водещия с театрален глас, как да ви ословявам, с г-н Балтонов или с г-н Жучков, или пък и с двете, но все пак, кажете кое от вашите имена отговаря най-добре на вашето амплоа? -Виждете, г-н Пълърътов, тъй като аз съм опериран от срам и притеснения, ще ви разкажа накратко за моя милост, а вие и вашите зрители сами си направете извода. Малкото ми име е дал кумът и то е ясно. Балтонов ми е фамилията, а Жучков, е всъщност еталонът на мойто фамилно име, тъй като фамилия Балтонови е известна в нашия град и сме много, но само аз съм Жучков. Може би вие знаете, но дълъжен съм да го обясня на драгите зрители. В края на седемдесетте години на миналия век една партийна делегация, старите кучета на Титовата щафета, ръководена от мен заминахме за Китай и там имахме среща с висшия партиен ешалон на Китай, включително и със самия Зян Сао Фънг, аз установих че идейно, партийно даже и физически не само си подхождам а и си съвпадам и съвсем логично от тогава си пролича моето “Жучков”, от което аз лично съм доволен и не само това но и се гордея с него тъй като то е холограмата на моята фамилия както казах преди малко.

-Г-н Балтонов, аз като водещ искам само да ви попитам да благоволите пред нашите зрители и да ги запознаете с вашите обществени активности, тъй като самият вие сте от една позната фамилия.

- Да, така е господин водещ, но много съжалявам, че тук няма юнаци та да им кажа кой съм и що съм, но вашите зрители с особено удоволствие ще ги запозная с моите обществени прояви. Тъй както и самият вие казахте, че съм от видна и почтена фамилия, добродушието, искреността и почтеността са генетични дадености на нашата фамилия. Такъв беше дядо ми, баща ми, такъв съм и аз. Желанието да помогнем на хората е черта на баща ми която аз съм наследил. Той като туроператор обичаше да съветва и помага на хората, грижеше се и се стараше за тяхното идейно и партийно изграждане и интегриране в богатия партиен живот на нашата страна с цел да опознаят географията на отечеството. Подчертавам, той самият като туроператор на много хора от Босилеградско, а и по-широко е правил екскурзии, от типа на “командировки” до Враня, Лесковац, Ниш, Смедерево, Падинска скела, а особено го помнят ония които се разкарваха по няколко години до Голи Оток. Що се касае до мен, след появата на многопартийната система аз активно се включих в нея и направих “ЯРЕМ” (ясна реорганизация на етническия модел) в която исках да натикам моите съграждани и да ги поведем на път към демокрацията и по-добро бъдеще, но не се получи. Аз не се отчаях и не се предадох, напротив. Тоя път не формирах партии, а съвети на вече формирани партии. Така сърфирах през сръбското политическо пространство. Сега в момента оглавявам неправителствена организация с идеална цел “Другоселец”. И като лидер от обща практика внедрявам на хората творческия и борческия дух на моите предшественици под мотото “Другоселецо, осъзнай се”!

След тоя монолог водещия се заблагодари на г-н Балтонов и се обърна към г-жа Кадийска с въпроса, дали тя вече улавя песента на глухарчетата. Но г-жа Кадийска изненада водещия с обратния въпрос, не е ли нужно и тя да обясни родословното дърво на фамилия Кадийски.

-Няма нужда, каза водещия, знам че вашата фамилия е с потекло от XV век тъй като един от предшествениците е бил главен архитект на Кадиин мост.

-Да, ама не, развинти г-жа Кадийска. Наистина един от моите предшественици е строител на Кадиин мост, но това е по майчина линия. Сегашното Кадийска е по съпруга ми който се учи в Македония за кадия, турско название за днешен съдия.

-Извинете за дискретността, но вашия съпруг толкова ли е стар че се е учел по време на турско робство в Македония.

-Простете, господин Пълърътов, моя съпруг изобщо не е стар, напротив, върши си всичките работи при мен, даже ги върши и на страни, но работата е там, че турците дълго се задържаха в Македония, а той не е виновен за това.

-Благодаря ви, г-жо Кадийска за уточненията – с любезен глас каза ПЪЛЪРЪТОВ. Но преди да продължим разговора с другите събеседници време е да пийнем студена вода и да видим рекламите и не забравяйте нашия телефон 69069, питайте, нашите гости ви стоят на разположение.

На фона на песента “Паднал ми ранен млад Стоян”, зачу се гласът: “Пътувайте с нас в две направления до Сурдулица и Враня, ние това го правим над тридесет години – Здравен дом Босилеград”!

“Стрижем нула номер, събличаме и много ви обичаме – ние от данъчното!”

“Мама Кети пее джаз, Мама Кети е на добър глас, Мама Кети е тънка като сламка, Мама Кети има частна банка, кой при нея не пести, ще разплача неговата мила мамка”!

-Скъпи зрители, продължаваме с нашето предаване и много ми се иска да попитам г-н Клапчев, как той вижда ситуацията в която ние днес се намираме.

След леко премигване, г-н Клапчев се прокашля и неубедително промълви;

-След като си загазил в царевичата, трябва да си мъж и да вървиш до край.

-Добре, благодаря ви за лаконичния отговор, същият въпрос задавам и на вас г-н Интервентов, има ли светлина в тунела?

Интервентов не очакваше този въпрос, но се справи.

-Да, има, бих казал, има светлина в тунела особено когато е в ремонт, да, нужен е ремонт във всички сфери на обществения живот и то по-интервентов.

Въпроса му бе отново към д-р Балтонов и машинално го посочи с ръка.

-Как смятате вие да решите въпроса със здравеопазването ако хипотетично, да речем, сте кмет на общината”

-Г-н ПЪЛЪРЪТОВ, няма вече хипотези, аз с пълна отговорност ви казвам че следващия кмет ще е другоселец, защото настоящия не струва за лула тютюн и незабавно трябва да си подаде оставка и справедливо да бъде наказан за лошото състояние в общината. Сами виждате, че нищо не функционира, кажете ми поне една сфера на обществения живот къде сме “живи”, направо умрела работа. Що се касае до здравеопазването проблема ще реша с купуването на един хеликоптер и така пациентите по-бързо ще пристигат до св. Петър.

Не за дълго в студиото зазвъня телефона. Водещия прекъсна разговора и даде думата на зрителя.

-Ало добър вечер на всички, аз съм Роко Смоко от Породин и питам г-н Балтонов ще ли ме приеме за пилот, като купи хеликоптера?

Г-н Балтонов този път си спести отговора. Не за дълго по телефона се обади и Райна-Майна от Магурка и даде пояснение на зрителите че г-н Балтонов немогъл да оправи домашното си положение а камо ли общинското. Гишоно отправи въпрос към г-н Клапчев, коя сорта царевича е най-подходяща за качамак и тем подобни. Г-жа Кадийска най-много бе питана за демокрацията по време и след Джинджич и нейното мнение по този въпрос.

В разгара на дискусиата внезапно в студиото се озова кмета Батко Радко провокиран от дискусиата в предаването, напомни на г-н Балтонов за шарената торба и доларите и за задгробния живот на мравките и не само за него, натика му буста в устата но и на останалите дискусанти погълна езиците. Той защити кметската си чест с куп аргументи за които много зрители му благодариха и поддържаха неговите идеи и становища. Ентуасирани жонгльори казаха, че злото го е избрало за товарно животно, но очевидно завистта е неизлечима болест, този път се сблъскаха с товарния влак, други пък го нарекоха човек с ясни устои, макар с измъчен вид, шепа мрак стоплява с дъхът си, беше реплика на непредставил се зрител а всъщност той си е стар дявол в невинна премяна беше коментарът на водещия.

Камерите в първи кадър показаха водещия който с разпускащ глас каза:

-Благодаря ви господа за участието в предаването, а на вас скъпи зрители, до нови срещи с предаването “Ние ви губим времето” на кабелна телевизия “КОРАЛ”.

Радко Стоянчов

ТВ разлайване на кучетата

Тая зима на екрана
страшен дуел се подхваща:

един нашинец специалист
стана ТВ журналист –
празна слама млати,
та се телевизията клати!
Обяснява на народа,
че не струвал водовода,
че на света нийде нема,
по-калпава здравна система,
за карциноми ни разправя,
диагнози ни поставя,
колегите наред псува,
вертолет ще купува,
да направи санитарет –
както си е по бял свет!
От медицинска консултация
мина на дискриминация,
и нададе боен вик,
за защита на българския език!
Напук на своите демократи
със орлите опашати,
рипна на юнашки краци
и извика: “има ли българи юнаци”!
Реши всичките проблеми
и зачекна политическите теми:
предписа ни терапия
за нашата сиромация –
с шарена торба на шия
да ходиме по просия,
да искаме мани-мани,
от европейските програми
и от американските цинции
да търсим пари за инвестиции,
да направим жива згода –
да продаваме бистра вода
та да прогледа народа!
Отправи обиди на кмета
и на неговите момчета –
даже го нарече пудел
и го предизвика на дуел!
Кметът длъжен не остана
и юнашки го подхвана –
на телевизионната програма
станаха за резил и двама!
Изкараха на тапет
автотранспортния клозет,
и настаняване без документи
в общинските апартаменти!
Зрителите се смаяха
и кучета се разляяха:
пудели и териери
пинчери и сетери,
разни симпатични кучки
припомниха стари случки
струпаха се млади и стари
разни други помяри –
и на улица “Рисовица”

събра се цяла бесовица!
Кое срещу общината лае,
кое по къшетата пикае,
кое пък си е бамбашка
души кучки под опашка –
всеко оклича край “Кодал”
да докопа тлъст кокал!
Телевизията предизвика прения
по задушници и погребения,
зарад “журналиста” твърд
се стигна и до съд!
В полицейската зона
се радрънка телефона,
и стопанинът без да пита
из телевизията го нарича!
Но той още не се дава
поражението не признава
и все някак си гледа
да спечели изборна победа –
(нали затова в дежелата е бил)
и свика митинг на първи април!
И така в една света петка
журналистът говореше в тутуретка
двама-трима го бяха набиколили,
и кметът му извика апри-ли-ли!
С такваз опозиционна изява
демократията ти е бадява,
и батко-Владко ще кметува
докато век векува!

И. Н.